

«Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!»

ЭНСИЭЛИ

2016 сыл
Атырдыах ыйын
26 күнэ
Бээтинсэ
№ 97-98 (10493)

1935 сыл алтынны 5 күнүгэр төрүттэммитэ

Нам улуунун хаһыата

1996, 2005, 2009 сылларга «Сыл бастыг хаһыата»

Бэлиэ түгэн

НАМҔА БЫЛААХ КҮНЭ

Атырдыах ыйын 22 күнүгэр М.К. Аммосов аатынан болуос-сакка Россия Былаадын күнэ буолан ааста.

Бас-көс салайааччыларбыт, тутаах дьоммут «Нам улууна» МТ баһылыгы солбуйааччы Н.Н. Степанов, «Ленскэй нэһилиэгэ» МТ баһылыгы солбуйааччы А.М. Бочкарев былаагы үөһээ күөрэттилэр, ол кэннэ эбэрдэ тыларын тиэртилэр.

3 бэлэспиттээх кыыс былаах өнгөөх (халлаан күөх, кыһыл, үрүн) шариктары аҕалан дьонно - сэргэбэ түгэттилэр. Мустубут дьон шариктары үөрэ-көтө, үөһээ халлаанга баҕа санааларын этэн, ыттылар. Тэрэһин кылгас да буоллар, мустубут дьон сэргэхсийэн тарҕастылар.

Бэйэ информ.

СИА ситимиттэн

ИИС МААСТАРДАРА СУЗДАЛҔА

Саха сириг маастардара Анна Зверева, Мария Сыромятникова, Вера Варфоломеева уонна Евдокия Зверева Суздаль куоракка ытыллыбыт норуоттар икки ардыларынааҕы фестивалга кыыс сүктэн кэлэр сахалар быллыгы үгэстэрин көрдөрбүтэрэ улаханник биһирээнэ.

Норуоттар икки ардыларынааҕы фестиваль таҕас кырадаһыннарыттан, лоскуйдарыттан тигилгэ анаммыт.

Манна АХШ-ттан, Канадаттан, Японияттан, Мексикаттан, о.д.а. дойдулартан кыттааччылар да, ыалдьыттар да бааллар.

Кыыс сүктэн кэлэр үгэһин Сергей Зверев – Кыыл Уолун матырайаалларыгар олобуран туруорбуттар.

Хайдах олордугут, ыаллар?

Өрөбүл күн эбиэт иннинэ, үлэ-хамнас саамай үгэннээн турар кэмигэр, Сергучева Людмила Гаврильевна салайааччылаах Модуттаагы арыы собуотугар ыалдьыттаатыбыт. Бу собуот, дьобус да буоллар, республикаҕа биир биллэр-көстөр үтү астыыр тэрилтэнэн буолар. Людмила Гаврильевна арыытын амтаһыбатах киһи суох буолуо. Үгүс дьон «Модут арыыта» дьон ааттаан, маҕаһынартан ирдэһэн-сураһан атыылаһаллар. Арыы амтанынан, өр буорту буолбатынан ордук сыаналанар. Билигин бүтүн Саха сиригэр аа-тыран эрэр. Ол курдук, 2015 сыл түмүгүнэн улууска «Лучший маслоцех» номинация кыайылаабынан, республикатааҕы тыа хаһаайыстыбатын бородууксуйатын онорон таһаарааччылар дьаарбанкаларыгар «Арыы оҕоһуута» номинацияҕа 1-кы миэстэбэ тахсыбыта. Людмила Гаврильевна коллективин 43 сыл сатабыллаахтык салайан кэллэ. Кини салгыы маннык кэпсээн-нээх буолла:

МЭТЭЭП СУҔУМА

Улууспутугар ааспыт үөрэх дьылыгар хас оҕо оскуоланы бүтэрбитин, быйыл маннайгы кылааска төһө оҕо киирэрин билээри уопсай үөрэхтээһин отделин сэбидиссэйэ, Т.П. Евсееваны кытта кэпсэттим:

-- Нам улуунугар уопсайа биир кэлим эхсэмэни 237 оҕо туттаран, үөрэх кыһаларыгар туттарыстылар. Быйыл БКЭ-бэ үрдүк баалы 7 оҕо ылла: Хамаҕатта саха-французскай лицей үөрэнээччилэрэ Дунаева Күннэй нуучча тылыгар 100, Ильина Алина омук тылыгар 81, Н.С. Охлопков аатынан Нам улуустаагы гимназия үөрэнээччилэрэ Еремеева Аграфена профильнай математикаҕа 80 баал, Еремеева Аграфена информатикаҕа 77, Дьяконова Сардаана обществознаниеҕа 71, Гуляева Айыына омук тылыгар 88, литератураҕа 91, Нам 1 нүөмэрдээх орто оскуоланын үөрэнээччигэ Николаева Виктория историяҕа 70 баалы ыллылар. 2015 сылга холоотоохко, быйылгы БКЭ түмүгэ үчүгэй хаачыстыбаны көрдөрдө.

Быйыл улууска 14 оҕо кы-

һыл, 4 үрүн көмүс мэтээлинэн бүтэрдилэр: Н.С. Охлопков аатынан улуус гимназиятыттан С.А. Дьяконова, А.И. Еремеева, С.И. Максимова, Нь.А. Афанасьева, Нам 1 нүөмэрдээх орто оскуолатыттан Н.С. Семенова, Нам 2 нүөмэрдээх орто оскуолатыттан К.В. Дорофеева, Р.А. Местникова, Д.М. Сидорова, И.Е. Винокуров аатынан Хатыг Арыы орто оскуолатыттан М.Г. Мальцева, Хамаҕатта саха-французскай лицейиттан А.Г. Гоголев, С.М. Афанасьева, К.В. Дунаева, Е.В. Сивцев аатынан 2 Хомустаах орто оскуолатыттан Д.Н. Максимова, М.Е. Охлопкова аатынан Түбэ орто оскуолатыттан Г.Я. Лукин кыһыл көмүс мэтээлинэн оскуоланы бүтэрдилэр. Хамаҕатта саха-французскай лицейтэн Н.Н. Гуляева, Нам 2-с нүөмэрдээх орто оскуолатыттан М.М. Пестрякова, З.П. Саввин аатынан Үөдэй орто оскуолатыттан Нь.К. Петрова, улуус гимназиятыттан М.А. Посельская үрүн көмүс мэтээлинэн бүтэрдилэр.

Быйыл маннайгы кылааска уопсайа 441 оҕо киирибэ: Маймаҕа оскуола-саадыгар-6, Нам

оскуола-саадыгар 15, Никольскайга - 10, И.Е. Винокуров аатынан Нам начальнай оскуолатыгар -62, Фрунзеҕа - 3, Затоннааҕы ситэтэ суох орто оскуолаҕа -11, И.В. Москвитин аатынан Искра орто оскуолатыгар -6, М.В. Петрова аатынан Таастаах орто оскуолатыгар - 4, Д.Ф. Алексеев аатынан 1 Хомустаах орто оскуолатыгар - 24, Е.П. Сивцев аатынан 2 Хомустаах орто оскуолатыгар - 13, Арбынҕа - 2, Е.С. Сивцев - Таллан Бүрэ аатынан Бөтүн орто оскуолатыгар -13, Үөдэйгэ - 16, Көбөкөнгө -6, Модукка-11, Нам 1 нүөмэрдээх орто оскуолатыгар - 52, Нам 2 нүөмэрдээх орто оскуолатыгар - 56, Намнаагы гимназияҕа - 18, Партизанна - 26, Салбанҕа - 4, Түбэ орто оскуолатыгар - 5, Хамаҕатта саха-французскай лицейитгар - 14, Хамаҕатта орто оскуолатыгар - 9, Хатыг Арыы орто оскуолатыгар - 37, М.К. Аммосов аатынан Хатырык орто оскуолатыгар - 18.

Үөрэх - билии төрдө эһигини куруутун кэтээр. Бары ситиһини баҕарабын.

Аксинья ТАТАРИНОВА

МОДУККА – БАСТЫҔ АРЫЫ

- 5 үлэһиттээхпин: лаборантка М.А. Аргунова (хаартыскаҕа), үүт сүүрдүүтүн оператора Е.В. Щергин, арыы оноруутун оператора Г.М. Винокурова, оробуочай А.В. Винокурова. Салайааччыбыт «Эрэл» ТХПК директора Нь. М. Гуляев аныгылыы оборудованиенан хааччылыыга болҕомто уураар. Быйыл арыы суулуур, издэҕэй онорор массыналар кэлбиттэрэ. Инньэ гынан сотору кэмнэнэн, улуус олохтоохторо Модут собуотугар оҕоһуллубут издэҕэйи, дьобус бөҕө суулаах арыыны дуоһууа амтаһыыахтара. Быйыл сайын 4 үүт тутар пуунтан, Маймаҕаттан, Хатырыктан, Бөтүнтэн, Хамаҕаттан уонна Модуттан 12 бааһынай, 42 кэтэх хаһаайыстыбаттан үүт тутабит: Хатыг Арыыттан «Дьөнөгөй» (сал. З.В. Винокуров), Бөтүнтэн «Дайыына» (сал. Н.И. Попова), Никольскайтан «Сэргэ» (сал. В.А. Герасимов), Хамаҕаттан «Истэр» (сал. М.И. Алексеева). Бэс ыйыгар, ортогунан, 5 тн, от ыйыгар 7,5 тн, атырдыах ыйыгар 7 тн 200 кг үүтү туттубут. Саамай

элбэх үүтү күнүгэ, ортогунан, А.А. Сивцева 68 кг, В.В. Готовцева 54 кг, Е.Г. Мальцева 53 кг, Л.Д. Евстафьева 45 кг туттараллар. Быйыл ааспыт сылга холоотоохко, элбэх үүт туттарылынна. Үүт сыата 3,82% тэҥнэстэ. Автодойкалаах тэриллилээх хаһаайыстыбаларга үүт хаачыстыбата

үчүгэй. Күнүгэ 16 дьааһык арыы оноробут. Сыллаагы былаамытын, үгэс курдук, сыл аайы толоробут.

Төгүрүк сылы быһа үлэлибит. Сайын арыы, сүөгэй, арыы уута бэлэмниибит, бэс ыйыгар 2 тыһ. 200 кг быырпаҕы ыһаахтарга атыылаатыбыт. Кыһынын тон үүт тутабит, отонтон барыанна, сироп оноробут. Оҕоһуллубут бородууксуйа Дьокуускай, Нам улуунун маҕаһынарларын атыылаһар. Ону таһынан бу сайын издэҕэй атыыга таҕыста.

Собуот кыһыны эргиччи улуус олохтоохторун сибидэй бородууксуйанан хааччылар. Билигин арҕа дойдулар биллэрбит санкцияларын кэмигэр нэһилиэнньэни сыл устата бэйэ онорон таһаарар хаачыстыба-лаах тыа бородууксуйатынан хааччылар тэрилтэ үлэтигэр үгүс киһи махтанар, ситиһини баҕарар. Маннык туруу үлэһиттэр баар буоланар, Модут нэһилигин үгүс үлэһит дьонно түстээбит үгэстэрэ үйэлэргэ умнуллубат.

Анастасия КОРЯКИНА

Оттооһун — 2016

СЫЛҔЫҔЫТТАР - ТУРУУ ҮЛЭҔИТТЭР

Нэдиэлэ саҕалананыта Модут нэһилиэгэр тыа хаһаайыстыбатын кооперативтарын үлэ-лэрин билсэ сырыттыбыт. Сылгы итиитинэн дьарыктанар «Улуу» ТХПК 2016 сыл саҕалананыта тэриллит. Бэрэссэдээтэлинэн өр кэмгэ «Модут» совхоз управ-ляючайынан, нэһилиэк баһылыгынан үлэлээбит, салайар үлэ-бэ баай уопуттаах С. И. Чирков талыллан үлэтин тэтимнээхтик саҕалаабыт. Степан Ивановичы таба туппаккабыт, кооператив чилиэнэ Н.Г. Сокольниковы кытта кэпсэттибит, баар кыһалҕа-лары биллэтибит:

- Кооперативка 6 хаһаайыстыба кыттыспытыт. 5 тыраахтар (2 МТЗ-82, 2 Т-25, 1 Т-16, 1 кытгай), 1 пресс-подборщик, 3 охсор, 1 кыраабыллыыр техникалаахпыт. Улуу Сыһы алааска 120 га сири ылбытыт. От үлэтин эрдэттэн саҕалаабытыт. Былааммыт - 80 тн. Билигин туругунан 62 тн бэлэмнээтибит. Алааска от хаачыстыбата үчүгэй. Саҕа дал, хапчал, сылгы тийэр эстакада оностоохтаахпыт. Былааммытын толороору, урут быраҕыллыбыт сирдэри оттууру булааннаахпыт. Ол курдук, Чөкчөҥө, Ньымыйаан сыырдаара алаастарга бу күнүгэр бараары оностобут. Балаһан ыйыгар хойукка диэри оттуохпунт. Сылгыларбытын кыстаар оту бэлэмнээхпит диэн эрэнэбит. Кооператив чилиэттэрэ бары туруу үлэһит дьон. Ханнык да үлэттэн чаһыан турбаттар. Сылгы итиитигэр сыстаҕастар. Онон биир санаанан сорукпунт толороо туруулаабыт.

Баазабытыгар 3 олоорор дьылээхпит. Техникаларбыт эргэлэр. Бэрт үгүс өрөмүөнү көрдүүлэр. Уп-харчы эрэйиллэр. Бу сайын айылҕа моһуоктаан, үлэбит атахтана сыыста да, санаабытын түһэрбэспит. Былааннаан, ардактар быыстарыгар үлэбитин аттарынабыт, сааһыланабыт. Ардахтаах күнүгэ сирдигэй, баһана маһа бэлэмнэнибит. Нэһилиэк дьаһалтата субсидия көрөн, уматтык хаһаанныбыт, күрүө-хаһаа оностобут. Быйыл тэрэһин үлэлэри быһаардахпытна, эһилгиттэн барыстаахтык үлэлиэхпит дии саныбын. Олохтоох дьаһалтаҕа махтанабыт

Анастасия КОРЯКИНА

БОЛҔОЙУН! ЭЛЕКТРОННАЙ СУРУТУУ

«Энсиэли» хаһыакка 2016 сыл иккис анарыгар электроннай сурутуу ытыллар. Редакцияҕа кэлэн дуоҕабар түһэрсиллэр, сурутууну төлөнөр, электроннай почта аадырына тиксэриллэр. Хаһыат PDF форматынан ааҕааччыга тиэрдиллэр.

6 ыйга — 210 солк.,
3 ыйга — 105 солк.,
1 ыйга — 35 солк.
Хаһыат индексэ — P0005,
нэдиэлэ иккитэ (оптуорунньук, бээтинсэ) тахсар.

Учуутал — уус чулуута

Учуутал үлэтэ олус уустук, угуйан-такайан билиигэ, сырдыкка сирдир.

Аныгы үйэ чэрчитинэн араас хабааннаах куонкурустар ытыллаллар. Нам удууһун гимназиятын нуучча тылын уонна литературатын учуутала З.М. Эверстова Саха республикатын үөрэҕиритин министерствота РФ «Үөрэҕири» национальнай бырайыак (ПНПО) чэрчитинэн 10-с төгүлүн ытытар «Бастын учуутал» дьон президент граныгар куонкуруска быйыл ситиһилээхтик кытынна.

Куонкурус ханнык критерийдэринэн ытытыллыбытын билээри, З.М. Эверстованы кытта кэпсэттим:

- Учуутал 3 сыллаабы үлэтин түмүгүнэн аналитическэй справкатын муус устар ый саҕаланьытыгар улуустаабы муниципальнай хамыһыйа көрөр. Оно ааспыт докумуоннар республикатаабы хамыһыйаба көрүллэллэр уонна рейтингинэн түмүгүнэн кыайыылаахтар ааттаналлар. Түмүк атырдык ыйыгар билиннэ. Уопсайа 11 учууталы республика сүүмэрдэбитэ, ол иһигэр мин киристим. Куон-

ҮӨРЭНЭЭЧЧИЛЭРИМ — ЭРЭЛИМ, ТИРЭБИМ

курус сүрүн ирдэбиллэрэ: учуутал үлэтин бары хайысхатын көрүү; үөрэнээччилэр ситиһиллэрин хамсааһына, олимпиадаларга, куонкурустарга ситиһиллэрэ; учуутал иитэр үлэбэ түмүктэрэ; учуутал үөрэхтээһин

аныгы технологияларын туттар таһыма (төһө баһылаабыта); учуутал методическэй таһыма. Куонкурус сүрүн бэлиэлэрэ ис-иһигэр кириэн иһэллэр, мин судургутун кэпсээтим. Куонкуруска кыттарбар завучпут Вера Михайловна Федорова уонна биһиги кафедрабыт салайааччыта Аэлита Михайловна Попова улаханньык өйөөбүттэрэ. Мин кинилэр өйөөбүллэригэр, көбүлээһиннэригэр тирэҕирэн кыттыбытым. Онон, түгэнинэн туһанан, кинилэргэ улахан махталбын тиэрдэбин. Махтанабын бары үөрэнээччилэрбэр, кинилэр — мин саамай таптыыр дьонум. Махтанабын үлэбэр көмөтүрэх буолбут кылааным төрөптүтүригэр. Махтанабын коллективпар, хас биридии учуутал ситиһиитэ хаһан баҕарар оскуола уопсай ситиһиитигэр тирэҕирэр.

Түмүкүр этим этэ, үөрэх чугаһаата, бары биир идэлээхтэрбэр, таһаарыылаах, айымныылаах үлэни баҕарабын.

Ыал — ыччатынан

Эдэр ыал, бастатан туран, олорор дьиэбэ-уокка наадыйар. Билинни кэмнэ государство эдэр дьонго араас өгөлөрү, программалары көрөн көмөлөһөр.

Нам удууһун нэһиликтэрэ «Эдэр ыалы дьиэнэн хааччыйы» программанан хайдах үлэтиллэрин билсээри, нэһиликтэр специалистарын кытта кэпсэттим:

В.Г. Новгородов, «Хамаҕатта нэһилигэ»:

- «Эдэр ыаллары дьиэнэн хааччыйы» подпрограммаҕа ыл аайы 35 саастарын туола илик эдэр ыалтан сайабылыанналар ыла олоробут. Билинни туругунан 68 сайабылыанна кирирдэ.

Элбэх ирдэнэр докумуоннары хомуйан туттараллар. Бастаан нэһилик, онтон улуус хамыһыйаларыгар көрүллэн, подпрограммаҕа хапсаллара, эбэтэр хапсыбаттара быһаарыллар. Сүрүн ирдэбил быһытынан уопсай дохуоттарын кэмэйэ, субсидияны төлүүр кыахтара болҕомтоҕо ылыллар. Бу сылга 4, 2015 с. 5, 2014 с. 2 эдэр ыал хапсыбыта.

Бу подпрограмма Саха республикатын «2012-2019 сс. хаачыстыбалаах дьиэнэн

ДЬОЛ ДЬИЭТТЭН САБАЛАНАР

хааччыйы» государственнай программатын иһинэн үлэлиир. Субсидияга тохтоотоххо, Саха республикатаҕын правительствотын 22.06.2016 с. 209 нүөмэрдээх уураабынан бу сылга 150 000 00 солк. үп көрүллүбүт, ол иһигэр, 2015 сыллаахха туттуллубакка хаалбыт 30 643 476, 05 солк. кирэ сылдыар. Ити барыта улуустарын өлүүлэнэн турар, онтон Нам улууһугар 10 637 224, 18 солк. көрүллүбүт.

В.В. Ушаков, «1Хомустаах нэһилигэ»:

- Бу подпрограмманан 2013 сылтан үлэлэһэбит. Туһааннаах докумуоннарын аҕаллактарына, үлэ барар. Билинни туругунан нэһиликпитигэр 2013 сылтан 11 ыал дьиэнэн хааччыллынылар.

Н.И. Окоченикова, «Партизан нэһилигэ»:

- 2007 сылтан уопсайа 13 эдэр ыал дьиэнэн хааччыллына. Билинни туругунан 79 сайабылыанна кириэн сытар, баҕа-лаахтар бааллар.

Г.С. Муксуна, «Таастаах нэһилигэ»:

- «Эдэр ыаллары дьиэнэн хааччыйы» подпрограмманан 2006 сылтан 10 ыал дьиэ туттан кирирдэ. Сайабылыанналар кирирдэлэр, ол эрэн докумуоннара

итэбэс. Сыл аайы эдэр ыал дьиэ туттан кириэр. Эдэр дьон — нэһилик кэскилэ, сайдыыта. Туһааннаах докумуоннары хомуйсан, сайабылыаннаагытын туттарын дьон ыгырабыт.

О.В. Суздальова, «Бөтүг нэһилигэ»:

- 2012 сылтан «Эдэр ыаллары дьиэнэн хааччыйы» подпрограмманан ылсан үлэли олоробут, уопсайа нэһиликпитигэр 11 эдэр ыал бу подпрограммаҕа хабыста.

М.Е. Слепцова, «Хатырык нэһилигэ»:

- 2012 сылтан 5 эдэр ыал дьиэнэн хааччыллына. Сайабылыанналар кирирдэлэр.

Дь.А. Макаров, «Модут нэһилигэ»:

- 2008 сылтан «Эдэр ыаллары дьиэнэн хааччыйы» подпрограмманан 5 эдэр ыал дьиэнэн хааччыллына. Сайабылыанналар кирирдэлэр, докумуоннарын ситэ аҕалбаттара атахтыыр.

Түмүкүр этим этэн, государство көрөр өгөлөрүнөн туһааннаах докумуоннары хомуйсан туһанын. Эдэр дьон — инники кэскилбит, нэһилик сайдыыта.

Аксинья ТАТАРИНОВА

ТИХОНОВ АЙСЕН АНАТОЛЬЕВИЧ — КАНДИДАТ В ДЕПУТАТЫ ГОСДУМЫ ПО ОДНОМАНДАТНОМУ ИЗБИРАТЕЛЬНОМУ ОКРУГУ — РЕСПУБЛИКА САХА (ЯКУТИЯ). ВЫДВИНУТ ВСЕРОССИЙСКОЙ ПОЛИТИЧЕСКОЙ ПАРТИЕЙ «ПАРТИЯ РОСТА»

В последние годы нам говорят о стабильности, но какая может быть стабильность, когда мы каждый год ждем какой-то новый кризис? Тем более, самыми уязвимыми оказываются простые граждане.

На протяжении многих лет экономика России находится в состоянии кризиса, и меняются лишь его названия: экономический, финансовый, валютный, системный и т.д. Социальные реформы (реформы в области здравоохранения, образования и пенсионные реформы) фактически провалены и неуклонно ведут к ухудшению качества жизни рядовых граждан. Однобокость экономики страны ориентированной на экспорт нефти привело к серьезным отставаниям во всех иных отраслях народного хозяйства, сделали нашу страну зависимой от цен на нефть, при этом когда падают цены на нефть, в нашей стране растет цена на бензин. Нам говорят о нехватке средств на строительство садов, школ,

больниц, дорог, при этом деньги хранятся в зарубежных ценных бумагах, миллиарды вкладываются в непонятные фонды и госкорпорации, а жители страны все глубже вгоняются в долговую яму, кредитную кабалу, потому что цены растут, жилье дорожает, а доходы падают. По моему мнению такая экономика нам не нужна, необходимо начать строить новую экономику — «экономику роста», когда деньги не лежат, и не крутятся в банках и на биржах, а вкладываются в строительство дорог, больниц, в создание новых рабочих мест в реальных секторах экономики. Для новой экономики и нового пути развития нужны новые люди. Все это сподвигло меня принять решение выдвинуть свою кандидатуру на этих

выборах в Госдуму. Если сейчас мы не изменим ход событий, избрав новых людей, выбирающих как жить всей стране, способных что-то изменить в нашей жизни, то следующий шанс будет только через 5 лет. Я считаю, хватит ждать и терпеть, пришло время строить новый мир, мир новых возможностей.

Мое видение:

- в мирное время ухудшение условий жизни граждан не может быть оправдано никакими «высокими интересами»;
- повышение реальных доходов жителей страны и сокращения разрыва между самими богатыми и самими бедными слоями населения, формирование и расширение среднего класса;
- поиск и создание новых возможностей для развития и роста;
- развитие производства, в том числе на основе малого и среднего предпринимательства, как одной из основ экономики и повышения благосостояния населения;
- честная конкуренция и саморегулирование бизнеса эффек-

СГУ 60 сааһыгар

МИН, ЭН, БИҢИГИ - УНИВЕРСИТЕПЫТ

Бу ый федеральнай үрдүк үөрэх кыһатын бары устудьоннара, үлэһиттэрэ, СГУ-ну бүтэрбит дьон Саха государственнай университетин 60 сааһын бэлиэтиэхтэрэ.

СГУ 1956 с атырдык ыйын 23 күнүгэр СССР Министирдэрин Сэбиэтин уураабынан олохтоммута. Пединститут математика уонна физика факультета техническэй, химическэй уонна биологическэй факультеттара, оттон историктар, филологтар гуманитарнайга үөрэнэр буолбуттара. Саҕа инженернэй, тыа хаһаайыстыбатын факультеттара арыллыбыттара. Бастакы үөрэх сылыгар университетке 1200 устудьун, 111 уһуйааччы, ол иһигэр 2 наука доктора, 34 наука кандидата үлэлиирэ.

«Университет арылларын туһунан быһаарыны үөрэх саҕаланын аҕыйах хонук иннинэ биллибитэ. Саха сирин дьоно-сэргэтэ соһуйуон соһуйбута. Балаһан ыйыгар «Буревестник» стадионна СГУ арылларыннан сибээстээн, улахан митинг ааспыта», — дьин ХИФУ профессора, уһуйааччы Иннокентий Сивцев ахтан-санан ааһар. Иннокентий Семенович Саха государственнай университетин историко-филологическэй факультетин 1963 сыллаахха бүтэрбитэ. «Үп-харчы өттүнэн күчүмүздүгэр бааллара. Университетпыт биэр эрэ таас дьыһэлээбэ. Туһа-ханьыга биллибэт, араас историялаах хаарбах эргэ дьыһэлэргэ үөрэнэрибит. Холобура, биэр корпус XIX үйэлэргэ реальнай училище, онтон революция кэниһиттэн бастакы сылларга араас хонтуруола буолан турбут. Ол кэни пединститут үөрэнэр аудиторияларыгар анаабыттар. Тиһэбэр тийиэн, бу дьиэ СГУ сүрүн корпусугар тийэ үүммүтэ», — дьир Иннокентий Сивцев.

Хата университетке Саха сирин Үрдүк сэбиэтин икки этээстээх дьэтин биэрбиттэрэ. Ол эрэри бу дьиэ үөрэнэргэ сөбө суох тутуулаах, моһуоннаах буолан, библиотека уонна ректорат буолбута.

Иннокентий Семенович: «Бу сылларга университет «ыппыт охтуу» үлэлээбитэ дьин ахтар. Аудитория суоһун аахсыбакка, үөрэнэрибит, лабораторията да суох наһаан дьарыктанар этибит. Практиканы ыаллы регионнарга барарбыт. Уһуйааччы, үөрэтээччи дьону бэйэбит испититтэн, итиэннэ атын университеттартан ыгыртырыбыт» дьин ахтар.

Билигин ХИФУ — үөрэх-билии, иитии бары өттүнэн, научнай-чинчийэр үлэ араас хайысхатынан үлэлиир элбэх салаалаах федеральнай таһымнаах үөрэх кыһата буолар. Университетпыттар 16 тыһыынчаттан таһа устудьун үөрэнэр.

Күһүн университет үбүлүүгүгэр аналлаах араас тэрээһин күүтүллэр. Сотору СГУ — ХИФУ профессордарын скверэ өрөгөйдөөх арыллыыта буолар. Сквер арыллыыта республика үрдүк үөрэхтээһин 60 сылыгар биэр бастын бэлэх буолуо.

Ульяна ЕВСЕЕВА

тивнее регулирования бизнеса чиновником;

- незыблемость традиционных ценностей: «труда, отношений мужины и женщины, родителей и детей, уважения традиционных религий и общественных приличий»;
- достоинство личности, равенство всех перед законом, независимый суд, парламентаризм — нерушимы;
- частная собственность приоритетна, священна и неприкосновенна, власть обязана её эффективно защищать;
- свобода экономической и политической активности граждан должно стать принципом государственной политики;
- свободный и ответственный человек есть лучшей опорой стабильного общества и прочной власти;
- национальные интересы есть общественный консенсус — общественные интересы, а не результат торга и сговора группировок политического класса, олигархов или чиновников;
- утверждение России в числе лидеров мирового сообщества наций. России необходимо соблюдать баланс во взаимодействии с партнерами на мировой арене, «не метаться из крайности в крайность, с запада на восток и

обратно».

Тихонов Айсен Анатолевич родился в 1981 году в семье сельских тружеников. В 1998 году закончил с золотой медалью республиканский политехнический лицей. В 2004 году получил красный диплом выпускника финансово-экономического института ЯГУ им. М.К. Аммосова. Прошел обучение в аспирантуре. Лауреат федерального проекта по кадровому резерву, включен в федеральный кадровый резерв. Член Партии Роста.

В настоящее время являюсь индивидуальным предпринимателем, последние четыре года входил в составы Совета директоров ряда федеральных предприятий, где прошел путь от независимого директора до председателя Совета директоров. Имею опыт работы в ряде отраслей народного хозяйства республики: алмазогранильная, электроэнергетика, нефтегазовая, государственное и муниципальное управление, транспорт и дорожное строительство, гражданская авиация.

Цель — изменить мир к лучшему. Личный девиз «Эффективно и рационально».
(Бесплатная публикация III «Партии Роста» на выборах в Госдуму РФ)

**2016 сыл - Россияда
Киинэ сыла**

Нам улууһугар киинэ ситимин үлэтэ саҥа хаарга эбэтэр сарсыардааны сииктээх окко суол хааларын курдук бэйэтин суолун – ийһин хаалларан кэллэ.

Улууска бастакы саҥарбат киинэ 1930 сыллаахха көстүбүт, нэһилиэнньэ олус дьэн сөвөн экранга хамсыыр хартыһынан интэриэһиргээбит. Саха АССР Совнаркомун иһинэн үлэлиир кинофикация управлениета 1932 сылтан оройуон иһигэр көһө сылдьар киноустановканы үлэлэспитэ. Киномеханиктар Саха сирин кытаанах усулуобуйатыгар саҥарбат киинэлээх, ийһинэн эрийэр киноаппараттаах алаастары, арыылары, бөһүөлөктэри кэрийэ сылдьан үлэлээбиттэрэ.

1937 с. «Путевка в жизнь» бастакы саҥалаах киинэни көрдөрбүтүр. Бу киинэ аата Намнааҕы киносеть үлэтигэр төһүү күүс уонна хайысха биэрбитэ. Ол саҥана киномеханиктар киинэ иннинэ оройуон сонунун кэпсиплэрэ, нэһилиэнньэ үксэ нууччалыы билбэт этэ, ол иһин киинэ иннинэ сахалыы ис хоһоонун кэпсээн биэрэллэрэ. Киинэ кэннэ балайыканын, гармошканын үгүсү тэрийэллэрэ. Киномеханиктар бары хайысхаҕа ураты дьобурдаах, талааннаах буоланнар күүтүүлээх ыалдьыт буолаллара.

«Колхоз сирдьитэ» хаһыакка алтынны 2 күнүгэр 1937 с. 86 № -гэр көстөр, Нам киинигэр ыйга күннэригэр ыйыллан туран, саҥарар киинэ 6, саҥарбат киинэ 7 көрдөрүллэр эбит. Кырдыаҕастар ахталларынан, олус интэриэһиргээн көрбүт киинэлэринэн буолар: «Чапаев», «Веселые ребята», «Лунный камень», «Годы девичьи», «Сестры на льду», «Коллеги».

Киинэни - атынан, оҕуһунан

Аҕа дойдуну сиритин саҥана киинэни көрдөрүү тохтотуллубатаҕа. Нам оройуонугар үс көһө сылдьар киноустановка үлэлээбитэ. Экранга «тыһынаах» Ленини көрөн, киһи саҥатын истэн, улаханых сөхпүттэрэ, Ленин манньк киһи дьэн өйдөбүллэммиттэрэ. Бастакы коммуна, трактор, колхозтар туустарынан документальнай киинэни нэһилиэнньэ биир тыһынан көрөрө, арыт сөҕө, сөбүлүү көрбүт киинэлэрин иккистээн көрдөрөллөрүтөр көрдөһөллөрө. Байыаннай темага онгоһуллубут художественнай киинэлэр:

«Зоя», «Молодая гвардия», «Два бойца», «Малахов курган» күүстээх санааҕа угуяллара, холобур буолаллара.

1944 с. оройуон Совнаркомугар кинофикация отдела арылыбыта, бу сыл оҕолорго анаан киинэ көстөр буолбута.

1950 с. бастакы стационарнай киноустановка үлэлээбит.

50-нис сыллартан киноустановка эбиллэн, элбээн иһэллэр. Киномеханиктарынан уонна мотористарынан үлэлээбиттэрэ: П.И. Винокуров, Н.И. Дьяконов, Н.И. Дорофеев, П.А. Романов, Н.И. Ядрихинский, Н.Г. Дьяконов, В.Г. Черненко, М.Я. Винокурова, М.С. Дорофеева у.д.а.

Нам оройуонун киинэ ситимэ киэн сири Үрүн күөлгэ, Батамайга, Сизгэн күөлгэ, Сэбээн күөлгэ

Макаров Н.Е., Новгородова В.М., Колесов В.А., Сысолытин Т.А., Куличкин П.С., Шелковников Н.Е. Филиппов И.В., Игнатьева Т.С., Куличкина А.И. у.д.а. киномеханигынан, моториһынан үлэлээбиттэрэ.

Колесов Василий Алексеевич 1965 с. Саха телевидениетыгар үлэли сылдьан, кэтит экранга киинэ көстөр буолбутун намнарга иһитиннэрэр. Директор Кириллин Н.А. сэргээн, Василий Алексеевич кэтит экраннаах киинэни көрдөрөргө аналлаах насадканы туруоран, оройуонга бастакынан «Мы из Кронштата» кэтит экраннаах киинэни көрдөрбүтэ. Николай Алексеевич дьобурдаах эдэр киномеханик Бааска уолу үлэҕэ ыҥыраар.

далова А.С., Попова Р.М., Иванов Д.И., Артемьев С.М., Калашников З.З., Говоров А.Ю.; художник-оформителинэн – Жирков Д.С., Павлов В.М., Попов Е.Р., Елисеев Д.М., Колодезников А.И.

Кинотеатрга дьону тардар биир хайысханнан кэрэ көстүүлээх фойе буолара. Кыһыннары-сайыннары күөх сад, араас кэрэ сибэкки киһи хараһын сылаанһытара, дууһаны уоскутара. Фойе кэрэ үүнээйилэрин, бэйэтин оҕолорун курдук Гита Абрамовна көрөрө. Сүрүн көмөлөһөөччүһүнэн сууйар, ырааһы тутар Белолюбская Марфа Васильевна буолара.

Кинотеатр үчүгэйдик, ситиһилээхтик үлэли турдаҕына, умайан хомоптута. Иккистээн ту-туллубута, уруккуттан итэбэһэ суох үлэлээбитэ. Ол тынан баран

городова Е.Д., у.д.а., икки улахан киноустановкаларга Охлопкова Е.Х., Чумаевская В.Е. кассирьнан үлэлээбиттэрэ.

Рынокка оҕустарбатахтара

Кэлин 90-сыллар бүтүүлэригэр киносеть киновидеотехцентр буолбута. Киинэ көстүүтэ кыраалаан аччаан барбыта. Республикаҕа Кинопрокат центртан саҥа киинэ ылаар кыччаабыта, киноплёнкаттан видеокассеттанан киинэ көрдөрөргө уларыйбыта. Киноустановкалар айыһаабыттара.

Рынок усулуобуйатыгар оҕустарбакка, идэлэрин чахчы баһылаабыт, үлэлэригэр бэри-ниилээх үлэһиттэр республикаҕа тыа улуустарыгар соҕотох

КИИНЭ СИТИМИН САҢДЫЫТА

(Кэбээйи), Атамайга (Горнай) тийэ кэрийэн, атынан, оҕуһунан, табаннан айаннаан киинэ көрдөрөллөрө. Айар талааннаах киномеханик Дьяконов Николай Григорьевич үлэтин чэпчэтэр сыаллаах, аэросани онорон, киинэтин таһарыгар туһаммыта.

1962-64 сылларга Нам Ус Алданы кытта холбоһон, Среднененскэй оройуон буолбута. Бу сылларга Намнааҕы киносеть икки улахан территорияны хабан, киинэни толору хааччыйбыта.

1963 с. киносеть дирекцията арыллар.

Улууска араас сылларга, киноаппараттар энкилэ суох үлэлиилэрин инженердэр Е.С. Охлопков, Ю.И. Ядрихинский, С.М. Артемьев, В.Д. Попова, С.И. Потапов уонна киинэни методистар И.И. Бережнев, И.И. Аргунов, А.С. Заболоцкая хааччыйбыттара.

1962 с.- 12 көһө сылдьар, 3 стационарнай киноустановка-ларга Евсеев С.С., Игнатьев В.Т.,

«Сардаҥа» сандарбыта

Ахсынны 10 күнүгэр 1968 с. «Сардаҥа» (Луч кинопроекции) кинотеатр арыллар, «Утро долгого дня» киинэ көстөр. «Сардаҥа» кинотеатр улахана, киэнэ, сырдыга, ырааһа, көрүөхтөн кэрэтэ. Анал 23 КПК киноаппарат турбута, биир улахан истиэнэни толору экран тардылыбыта, 300 мизстэлээх кириэһилэ турбута. Киинэ көстөрүгэр анал онгоһуулаах дьиз нэһилиэнньэни ыҥыра-угуйа турара. Киинэ көстөрө чуолкайа, тыаһа-ууһа бэйэ-бэйэтин толорсон биэрэрэ.

Кинотеатрга араас кэмгэ, үлэҕэ үтүө суобастаах ылбабай коллектив үлэлээбитэ: директору-нан Константин К.Н., Степанов Я.В., Михайлов В.К.; администратору-нан Гравец Гита Абрамовна; кассирдарынан, контролеру-нан – Пестрякова Е.Н., Куличкина А.И., Новгородова Т.А., Калашникова А.С., Винокурова Н.И.; киномеханиктарынан - Суз-

Гита Абрамовна курдук кыһын-ны күөх саад онгоһуллубатаҕа.

1975 сылларга мунтаан 25 киноустановкаҕа 40 киномеханик үлэлиир. Киинэ ситимэ республикаҕа Госкино салалтатынан, көмүтүнэн былааннаахтык үлэлээбитэ. Госкино, оройуон салалтата тэрийэр соцуоталаһытыгар кыттар. Республикаҕа бастыһынар ахсааннарыгар сылдьан, биир бириэмэҕэ үс Кыһыл Знамя хаһаайына буолар ситиспитэ.

Киноустановкаларга араас кэмгэ киномеханигынан Охлопков Е.С., Жирков М.Н., Винокуров Е.Т., Павлов С.С., Корякина В.И., Артемьев С.М., Колесов И.Д., Больницкий В.Г., Сивцев Е.Е., Винокуров А.П., Чумаевский И.А., Эверстова В.Н., Гаврильева А.П., Соловьева Л.Д., Суздалова М.Д., Дьяконова М.И., Ноговицына А.А., Павлова Т.Д., Попова Х.Е., Макаров И.В., Петров А.С., Оконешников К.С., Терехов С.И., Бугаев П.С., Дьяконов Ф.Н., Нератова Е.П., Корякина П.П., Нов-

кинотеатры үлэлэтэн кэлбиттэрэ. Манна кыра да буоллар улуустан көмө баар буолан, үлэлииргэ тирэх буолбута махталлаах дьыала. Кинотеатрга теплосчетчик туруоран, дьиз иттигиитигэр фактическойнан төлөөн, экономия онорбуттара. Коллектив, директор В. Попова, кыл.бухгалтер Е.Елисеева, сүрүннүүр специалист А.Заболоцкая салалтатынан саҥаттан сананы киллэрэргэ дьулуһара.

Киинэни көрдөрүү историейтгар ахсынны 25 күнүгэр 2003 сыллаахха кинотеатрга «Дети шпионов 3Д: игра окончена» үс өрүттээх мээрэйдээх (в трехмерном измерении) цифровой киинэ көстүбүтэ.

Директор Попова В.Д. көбү-лээһининэн, 2005 с. сатинны ыйга улуус Баһылыгын Д.П. Корякин Дьаһалынан, Киновидеотехцентра улуус историейт үрөттөр, киинэ- видео- матырыйааллары хомуйар киновидеоархив тэриллитэ.

2000 сылларга Алексеев А.И., Калашников З.З. уонна эдэр көлүөнэ: С. Дьяконова, С.Бетюнская, М. Дьяконова, Е. Кондратьева, П. Ильин, А. Ильина, В. Федорова үлэлээбиттэрэ. Билигин кэмгэ улуустааҕы культура управлениета «Сардаҥа» кинотеатры ылан, өрөмүөн онорон, сагалыы көрүүлээхтик үлэтин саҥалаан, саҥа сүүрэни киллэрэргэ үлэлэһэ сылдьар. Ол курдук, Россияҕа киинэ сыһынан кинотеатрга саҥа киноаппаратура кэлэр буолла.

Көхтөөхтүк киинэҕэ сылдыһаҕын, киинэни таптаабын!

**В.Д. ПОПОВА,
СР киинэтин ветерана,
культура тын туйгуна**

**ПОЛОЖЕНИЕ
открытого улуусного
конкурса видеофильмов
«Гордость моего наслега»
ЛОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ**

Настоящее положение определяет цели и задачи видеоконкурса, организаторов, участников, сроки и порядок проведения и предоставления конкурсных материалов и их рассмотрения, награждение победителей. Конкурс приурочен Году Российского кино. Конкурс видеофильмов «Гордость моего наслега» проводится Администрацией МО «Намский улус», совместно с Управлением культуры и духовного развития, Намским историко-этнографическим музеем П.И. Сивцева, Намским филиалом НВК «Саха».

II. ЦЕЛИ

Совершенствование навыков жителей улуса в создании тематических видеофильмов пропаганде позитивно-направленной творческой деятельности.

III. ЗАДАЧИ КОНКУРСА

- 3.1. Привлечение внимания и вовлечение жителей Намского улуса к медиаторству.
- 3.2. Выражение чувства патриотизма, гордости к своей Родине.
- 3.3. Воспитание толерантно-го (уважительного) отношения к культурным традициям народов.
- 3.4. Выявление и распространение информации о талантливых жителях наслега, улуса и о наиболее интересных событиях, свидетелями которых стали авторы

видеофильмов.

3.5. Развитие творческого потенциала.

3.6. Расширение кругозора, развитие наблюдательности, эстетического вкуса, творческого подхода к решению поставленных задач.

IV. СРОКИ ПРОВЕДЕНИЯ КОНКУРСА

4.1. Конкурс проводится в период с 18 февраля 2016 г. по 17 ноября 2016 г. Прием конкурсных работ осуществляется с 17 октября по 17 ноября 2016 г. (включительно). Работы, полученные после указанного срока, конкурсной комиссией не рассматриваются.

V. УЧАСТНИКИ КОНКУРСА

Участником конкурса может стать любой житель улуса в возрасте 12 лет и старше. Работа может быть как индивидуальной, так и коллективной.

VI. УСЛОВИЯ КОНКУРСА.

- 6.1. На конкурс представляются видеофильмы, снятые (созданные) любими доступными средствами, соответствующие тематике и номинациям конкурса.
- 6.2. Требования к видеофильму:
 - 6.2.1. Формат – произвольный.
 - 6.2.2. Минимальное разрешение видеофильма – 480х360 для 4:3, 480х272 для 16:9.
 - 6.2.3. Максимальная продолжительность видеофильма – не более 15 минут.
 - 6.2.4. Участие в видеофильме непосредственно участника – обязательно.

6.2.5. Использование при монтаже и съёмке видеофильма специальных программ и инструментов – на усмотрение участника.

6.2.6. Количество видеофильмов – не ограничено.

6.2.7. Участники сами определяют жанр видеофильма (интервью, репортаж, видеоклип и т. д. и т.п.).

6.2.8. В ролике, фильме могут использоваться фотографии.

6.2.9. На конкурс не принимаются фильмы рекламного характера, оскорбляющие достоинство и чувства других людей, не отвечающие тематике конкурса.

6.3. Для определения лауреатов конкурса учреждаются:

ПРИЗ: Гран-при Конкурса «ГОРДОСТЬ МОЕГО НАСЛЕГА» – сюжет о жителях и об особых местах наслега, улуса (природные достопримечательности, памятники, учреждения культуры, образования, парковые зоны и т. д.) которые любимы жителями улуса.

НОМИНАЦИИ:

1. «ЛУЧШАЯ РЕЖИССЕРСКАЯ РАБОТА»;
2. «ЛУЧШАЯ ОПЕРАТОРСКАЯ РАБОТА»;
3. «ЛУЧШИЙ СЮЖЕТ»;
4. «ЛУЧШИЙ ИСТОРИКО-ЭТНОГРАФИЧЕСКИЙ ФИЛЬМ».
- 6.5. Конкурсные работы принимаются на любом доступном носителе по адресу: Намский улус, с.Намцы, ул. Файзулина, д.7. Историко-этнографический музей им. П.И. Сивцева

VII. КРИТЕРИИ ОЦЕНОК

- 7.1. Соответствие видеофильма тематике номинаций конкурса.
- 7.2. Творческая новизна.
- 7.3. Оригинальность.
- 7.4. Наличие звукового сопровождения, видеоэффекты.
- 7.4. Общее эмоциональное восприятие.
- VIII. АВТОРСКИЕ ПРАВА**
- 8.1. Ответственность за соблюдение авторских прав работы, несёт автор (коллектив участников), приславший данную работу на конкурс.
- 8.2. Присылая свою работу на конкурс, автор (коллектив участников) автоматически даёт право организаторам конкурса на использование материала (размещение в сети интернет, телепрограммах, участие в творческих проектах и т. п.).
- 8.3. В случае необходимости, организаторы конкурса могут запросить у автора оригинал видеофильма.
- 8.4. Участники конкурса дают свое согласие на обработку своих персональных данных: фамилии, имени, отчества, года и места рождения, почтового адреса, абонентского номера, адресов электронной почты и сайта в сети «Интернет», сведений о профессии и иных персональных данных, сообщённых участником конкурса.
- 8.5. Представленные видеофильмы возврату не подлежат.
- IX. ПОДВЕДЕНИЕ ИТОГОВ КОНКУРСА**

- 9.1. Победителем приза в каждой номинации является автор лучшего видеофильма.
- 9.2. Члены конкурсной комиссии рассматривают работы в два этапа. Первый этап заключается в отборе видеофильмов, соответствующих заявленным критериям. Вторым этапом является в оценке отобранных работ и выявлении призеров конкурса.
- 9.3. Конкурсная комиссия может не выявить ни одного победителя, ни в одной из номинаций.
- 9.4. Итоги подводятся конкурсной комиссией после окончания конкурса.
- 9.5. Победители конкурса награждаются дипломами и специальными призами во время торжественного закрытия Года Российского кино в Намском улусе.
- 9.6. Участникам конкурса выдаются сертификаты участника.
- 9.7. Организаторы конкурса оставляют за собой право учреждать специальные номинации, определять в них победителя и награждать поощрительными призами.
- X. КОНТАКТНАЯ ИНФОРМАЦИЯ**
- Адрес почтовый: Намский улус, с.Намцы, ул. Файзулина, д.7. тел. 42-688
- Адрес электронной почты: namskiy-musey@yandex.ru
- Контактное лицо: Попова Вера Дмитриевна – 89142909940, 89243681516

Оргкомитет

Өтөх төнүргөстөөх, сурт кэриэстөөх

1976 сыллаахха Ханчалытаабы приписной хаһаайыстыба тэриллэн күһүңгү мунха күрээни кэмгэр Нам оройуонун булчуттарын обществотын председателэ Г.А. Корякин салайар биригээдэтэ Ханчалы үрэх төрдүгэр Чаалабаңга түһүлгөлэммитэ. Манна биир үтөү киһэ балыксыттар кэпсэтиилэриттэн сиэтэрэн, Сииттэ сиригэр ытыллыбыт бастакы биэрэпис саҕанаабы номох буолбут түбэлтэни кэпсэим этэ. Ити дыһаах хомуйаары дьоннору ааттарын, олоор сирдэрин чуолкайдьыр инниттэн ытыллыбыт буолуохтаах. Ону сырдатта таарыйа, оччолорго хантан кииннээх, кимтэн хааннаах дьон ити эркин олохсуйбуттарын кырдыбаастар өйдүүлэринэн, учуонайдар үөрэтиилэринэн сурукка-бичиккэ халларар санааттан киэн билингэ-истиингэ таһаарабын.

Егор КОЛМОГОРОВ-БЫДЫЙ,
1976 с., сэтинньи 7 күнэ

ОГДУУС ЭМЭЭХСИН КИСТЭЛЭН КЭПСЭЭНЭ

Төһөгүн-ханньыгын билбэтим, былыр биһиэхэ Мафьыс аҕатын ууһун сиригэр Тонголлово өрүс уута угуттаан, үрэх хаата туолан турдабына балык ыамын үгэнигэр халлаан күөбэ антах харахтаах, сантаҕар үлүгэр бэт-тэх муруннаах, сепсигир кыһыл түүлээх манан сирэйдээх нуучча-сэрии дьоннору улахан уу аалынан эрдинэн кэлэн, элгээн кытылыгар тиксибиттэр. Кэлээччилэр Хоро аҕатын ууһун киһитин сирдэбиттэнэн Ала Бизэ, Олой, Бүөккэлэ эр дьоннору хомуйан ажалбыттар. Тонголоро кэлбит олохтоохтору ааттарын, аттарын ахсаанын, түһүлгөлэрин ыйан туран сурукка киллэрбиттэр. «Бу кэмтэн ыла хас биридди эр киһи түһээн төлүүгүт», - диин буолбут. Олохтоохтор соторутааһыта, өссө хаардаахха, арбааттан кэлэн түһээн хомуйбуттарын туһунан эпипиттэрин болзомтово ылбатахтар.

Ыраахтааҕы суолун ороскуотун тардытын төлүүртэн аккаастанар түбэлтэвэ манньк буолуоҕа диин аал тумсугар быаҕа тиһилибит «аманат» диин сүрэхтэммит уончалаах уол оҕону, дыһыккаҕа (ясыркаҕа) анаан үс сулумах тунгуй кыыс дыахталлары быалаабыттарын көрдөрбүтүгэр, суоһурҕаммыттар. Манньк содуогу туттуохтарын ити курдук дакаастаабыттар. Мустубут дьон бэркиһээн, итинник буоллабына абыс айдаан, тоҕус содуом, улахан содул тахсарын сэрэйдэн тарҕаспыттар.

Нөнүө күнүгэр Ыңгыыр Ый-аабыт, Мэнкэрэ Ыаллара көлөн күрээбиттэрин билэһнэр, сааланаан-саадактанан буйун Саахап салалталаах хаһаахтар балары экирээпиттэр. Күрүөйэхтэр суолларын хайан киэн толоону туораан, икки күөллөр ыпшыларыгар тийээн сул тииттэри умса, хараҕалыы сиргэ батары анньыллыбыт, икки саһаан кэрингэ үрдүктээх тоһуур быһыкка тийээн иннибиттэр.

Хаһаахтар бу дойдуга тийиэхтэрин аҕай иннинэ Илин Таас энгэртэн Мэйиги Хоһуун үс ооду (юкагир) хоһууннара арыалдыттаах Мафьыс аҕатын ууһун баһылыга Алчардыыр Бэргэн кыһыһын Мэнкэрэ Куону кэргэн кэпсэтэн уруу тэрийбит. Манна Чуона үрэх төрдүттэн Чына Бэрт, ламут сыдыаана, Алчардыыр Бэргэн хотунун инитэ, Ханчалы үрэх салаатын Дьүктүүнэ эбэттэн Атамай Ала киһи бэйэтэ, Дьарпас аҕатын ууһун мунгура, Дьука кырдыбаас инитэ Тукулаан Бөбөгө Модуткаан Хоһуун балта Ырба Сэгэйдийин, Бараайы тонуустарын туллубат туттааҕа Маалтааны, Кыһыл Туураттан Одуну бэйэтинэн кэлбиттэр үһү, урууну оройуттан тушпугтар.

Ыңгырыллыбатах ыар ыалдыттар, сойуолаһааччылар балтара былас уһун уктаах тэрээк сүгэлэринэн быһыт сургуйун кэрдибитинэн барбыттар. Онуоха икки күөллөр уңуордарыттан сүгэлээхтэри ох саанан ытыалаабыттар, күөлүнэн туорары ууга кирибиттэри сонно умсарыттар. Тоһууааччылар утарылаһар кыаҕы биэрбэтэхтэр. Сирдэит Хоро аҕатын ууһун киһитэ төннөргө этэ сатаабытын истибэккэ тойон Шахов үрэр саанан ытаары быкпытын өттүгэр оноһоһу хатаабыттар.

Хаһаахтар танаралаабыттары буюрга кистээн, хойомуннаабыт тойонно-

рун сыһылбаҕа соһон аалларыгар төннүбүттэр. Хороолортон былдыаан быаҕа тиспит солуок дьоннорун босхолообуттар уонна аллара диэки төннөн устубуттар. Аны бу сиргэ эргиллибэтти барбыттарын туһунан илдьит хаалларбыттар. Били куоппут олохтоохтор түһүлгөлэригэр төннүбүттэр, урууга кэлбиттэр тарҕаспыттар. Мэйиги Хоһуун туос тылыларга кийиит хаттыгаһын тийээн сэттиитэ-эһнээтэ суох устан кылбата турбуттара үһү.

Күтүөт киһи аргыстарынаан

ДЫҔАҔААХ БИЭРЭПИЛЭ

аара тохтообокко устан, аҕастара Саһаар удаан сүбэтинэн билингитэ Эдыгээн сиригэр тийээн таас үрэх төрдүгэр олохсуйаллар, түһүлгө түрийэллэр. Үрэххэ Мэнкэрэ ааты ингэрэллэр, оттон бэйэлэрэ Хотугу Лаамы тонуустарабыт диин ааттаммыттар, күн бүгүңүгэр диэри ууһаан-тэнийээн байылыат олоһу ололорлор.

Алексей КОЛМОГОРОВ,
II Сииттэ нэһилигэр,
Мэнкэрэвэ төрөөбүт,
Улуу сэрии кыттыылааҕа,
сэбиэскэй-партийнай үлэһит,
отставкаҕа полковник

ЧИНЧИЙЭЭЧЧИЛЭР УОННА ОЛОХТООХТОР САНААЛАРА

Мин омукпунан Дьүгдүүр эбээнэ дэнэбин, Уус Майа оройуонугар Күп нэһилигэр күнү көрбүһүн. Бу кэпсээммит дьалхааннаах кэрдии кэмнэригэр арбааттан ааннаабыт цивилизация аргыардаах тыһыһын хабыр дьылыларын аҕыннааха, ыраахтааҕы сири-дойдуну баһылыыр сылтабыран, түүлээжинэн түһээн хомуура Саха сиригэр 1600 сылтан саҕаламмыта чачылаах суол. А. Добрынский, Мартын Васильев хаһаахтар этэрээттэрэ Бүлүү өрүс төрдүн булбуттар, олохтоохтортон түүлээжинэн түһээн хомуйбуттар.

Мань сөбүлээбэккэ, олохтоохтор угарсаллар. Хаһаахтар аҕыһааннар, кинилэри солбуйа Мангазеяттан 30-тан таһа сэрйиһиттээх Шахов буйун этэрээтэ Бүлүү төрдүгэр синизийгэ онгостор. Дьоннору түһээн хомуйа тарҕаспыттар, олортон сорохторо сураҕа суох сүппүттэр. Оччолорго киһинэн, саһылынан дыһааҕы хомуйуу хабырдык

барара челобитнай (чолобуутка) сурукка тиһилибит. Ол курдук, олохтоохтор оҕолорун, дыахталлары «аманат» диин ааттаан солук тутан хаайаллара, дыахталлары күүстэринэн дыһыкка (ясырка) онгостон илдьэ сылдыаллар, ол эбэтэр, хоонньоһоллор эбит. Эбитин ыгыы-түүрүү, куттааһын, тутан ыланнар аргы маска ыйыыр, ойбончо кыһын ууну кутан тонороллоро ыйыллыбыт.

Хоту сиртэн ити түмүгэр хомуллар түүлээх ыраахтааҕы хаһыһыттар үстэн биэрэ эрэ тийиэрэ ыйыллар. Мань таһынан төһөлөөх саарба, саһыл, үүс, кырыһаас тириитэ араас чыһыннаах тойоттор илиилэригэр ингэн хаалара буолуой? Итинтэн сылыктаахха, бу кэпсээнэр түбэлтэвэ Сииттэ Тонголлогутар Шахов буйун хаһаахтарынаан «ыалдыттаабыттар» омнуота суох. 1642 с. өрө туруу, утарсыы кэнниттэн, воевода Петр Головин ыйаарынан, бастакы биэрэпиһи ытыгыга бу дойдуга хабыллыбыт буолуоһун сөп.

Саха сирин биир бастакы учуонайа Г.В. Ксенофонтов рукопиһыттан биллэххэ, оччолорго, ол эбэтэр арбааттан

тар диин суруйаллара, бу научнай термининэн «приморчане», олаата муора энгэрдээбилэр диин тылбаастанар.

Итиниэхэ даҕатан эттэххэ, Лена өрүс энгэрдээҕи Ламынхалар-Наматканнар диин кимнээхтэрий? Кинилэр Өлүөнэ өрүс Алдан төрдүнээҕи Дьаангы диэки Хоту, Илин муоралар энгэрдэринэн олохсуйбуттар. Дьаангы хайаларыттан Өлүөнэвэ түһэр таас үрэхтэр сүннүлэрин батыһан Хабытыкы-Дьаангыска (Дянушка), Байылыкы-Белянка, Мамлакаан, Туоругу (Тууругу), Батамаайы, Тумара, Кэлэ бастарын эркин аҕа уустара олохсуйбуттар. Оттон Мэйиннэр, Дьөөмдөмгөлөр-Ыстапаанаттар, Оодуллар - Мамлакаан үрэх сүннүһүнэн Таб-Арыы, Мэйиги күөллэр эргимтэлэринэн, салгыы Көйлиилэр-Кэймэтиилэр, Караоулар-Харалар Дьяконовттар, Сахаараптар, Түгэһиһирдэр-Слепцовтар, Колесовтар, Лукиновтар Наарай харыйатынан, Өлүөнэ арыыларынан, Тараҕана сыһаһатынан, Киргэмбиһтэр-Кривошапкинар Тумара, Кэлэ үрэхтэр бастарынан көһө сылдыааччылар дэнэллэр.

Константин ГУРЬЕВ,

геолог - инженер,
Кэбээйи оройуонун
бочуоттаах гражданина

Биһиги, оодуллар (юкагирдар), хоту сир симэлийэн эрэр омуктарыттан саамай аҕыһах ахсааннаахтара буолабыт, регистрэгэ баара-суоҕа 300-тэн эрэ таһа дууһа баара суруллар. Үөһэ кэпсээнгэ кыттыстаахха, биһиги дьоммут Өлүөнэ өрүс илин таас энгэригэр Таб-Арыы (Табырыкы), Мэйиги күөллэр, Мамлакаан үрэх тардыыларынан Дьаангы өрүс эркинтэн көспүт Дьаангы эбээннэрин кытта аргыстаһан Хоту-Илин муоралар ыпшыларыгар Өлүөнэ кытылыгар көһөн кэлбиттэрэ оруннаах.

Оччолорго хотугу норуоттары олорчу эһэ сыспыт алдьархайдаах ыарыы - хара уоспа манна ааннаан кэлбитэ үһү. Табырыкы, Мэйиги күөллэр кытылыларынан кытылларынан түөлбөлөммит оодуллартан 12 ураһа ылы, уопсайа 28 дууһаны уоспа охторбут. Арай икки сиппит кыргыттар Алакаан удаан сүбэтинэн табаларын үүртэлээн өрүс арытыгар кирибиттэр. Кыргыттар өрүс кыдымаһын мууһунан хаһа онгостон куукулларга сыттахтарына, өрүс арбаа энгэриттэн Токой аҕатын ууһун хоһууна Быддый (омугунан Хара Саһыл эбит) көһөрөн дьонноругар илдьибит. Кыра кыыс Үйэн Быддыйга кэргэн тахсыбыт, оттон улахан кыыс Кындакаан ити аҕа ууһун киһитэ Мунгурдуун ала буолбуттар. Кындакаан ааттаммат удаан буолбута дэнэллэрэ.

Мин билэрбинэн, хара уоспа иккистээн кэлэн оодуллары имири согуута 1764 сыллаахха буолбут. Ити сыл Дьокуюскайга «Уоспа дьыэтэ» диин тэриллибит. Уоспаны быһыы (прививка) ньымата булуллан, олохтоох

дьонтон утууньуктары (ученики) үөрэтэн, дьон олоор сирдэринэн быһыһыны ытар эмчиттэр баар буолбуттар. Сииттэ сиригэр аан бастаан Тоҕой аҕатын ууһун киһитэ Утууньук Новгородов, Кыыс Булгуннаах олохтово, сурукка кирибит. Бу 1764 сыл Саха сиригэр доруобуйа харыстабыла олохтоммут кэминэн ааһыллар.

Түмүктээн эттэххэ, Сииттэ сирин - Байанай Хототун научнай эргимтэвэ ситэ үөрэтэ илик кистэлэңинэн кэлэр көлүөнэ ыҕчаттарбыт дьарыктаналлара саарбахтаммат. Аан бастакынан, аныгы үйэлэргэ сир баайын туһаныыга Нам улууһугар көмүстөөх, сибинистөөх өйөмөлөр көстөннөр, бэл Екатерина II ыраахтааҕы саҕаттан туһаҕа тахсыбыт. Нам улууһун сирэ-уота киэн историялаах, кэтит кэскиллээх үс Эбэлэр холбоһор түһүлгөлэрэ үйэлэргэ аатырыа, туругуруо турдаҕа.

Семен ГОРОХОВ,
СГУ преподавателэ, доцент,
исторической наука
кандидата, профессор

Мин төрөөбүт, үөскээбит, олохпун анаабыт аларбар баарын. Киһини өйдүөхпүттэн Тонус диин ааттаахпын, Баһылай кырдыбаас диир киһи кэмчи. Эдэр-сэһэ эрдэхпинэ кырдыбаастар Кындакаан сиэнэ, сыдыаана диилэрин истэрим. Эбэм Укчаа эмээхсин биһиги аймах оодуллартан сыдыааннаахпытын сэрһигирэ.

Сиппитим, уңуоһум кытааппытын кэннэ, аймахпыт Хоһуора-Махсыым Сивцев: «Өбүгэлэрбит дойдубуларга өрүс туруута тааска тахсабыт, бэлэмнэн», - диин от-мас хаҕдарыйыһытын саҕана сэрэтэрэ. Тириинэн (тыһынан) туут хайыһар онгостон, балык этин хаттаран, барча мунһунан, саа булунаан өрүс мууһа турарын кытары хайыһарынан үктээн, салааска соһон, Эбэни туораан тииннирибит. Табырыкы, Мэйиги күөллэр эркин Мамлакаан үрэһин батыһан тарын уута кириинэн иннинэ төннөрбүт. Харыйа ойуурга уот оттон, ол чоһун үрэйэн, харыйа мугугун тэлгэнэн куукулларга утуһан турарбыт. Аспыт үтэ лэпшиэскэ, барча, балык сыата, тиһ этэ, миһэн буолара. Хайдаһ ыйы ыйдаан тулуйан сылдыарбытын бэйэм да сөҕө саньыбын.

Василий ПОПОВ,
Сииттэ олохтово, Улуу сэрии кыттыылааҕа,
нэһилиэк Ытык киһитэ

Оттон миһигин оҕо эрдэхпинэ Чаабыкаан дииллэрэ. Билигин Мао-Цзе-Дун диин табаарыстарым сүрэхтииллэр, сорохтор Григорий Афанасьевич диин киһирдэ ыңгыраллар. Биһигини, Күөрээкиттэри, кырдыбаастар Куйах күөл Саһыннаахтара дииллэр. Оҕо эрдэхпинэ кэпсэиллэринэн, былыр Сииттэ сирэ Байанай Хотото диин аатыгар кэмгэр сүүнэ улахан киэн Эбэ Баакычча күөл арытыгар Муостаах Болдүү диин сүүһүн ортотугар муостаах киһи олохсуйан-тэнийэн Болдүү аҕатын ууһун үөскэспитэ үһү. Оттон Байанайдар-Сииттэлэр ууһаан-тэнийэн алта аҕа ууһа буолбуттар - Токой, Томорой, Көлө Көлөнтөй, Хоро, Мафьыс, Дьарбас.

Биһиги Токой аҕатын ууһуттан төрүттээхтэр: Чоостор - Охлопковтар, Саһыннаахтар - Корякиннар, Күлүктэр-Поповтар, Тоһуустар-Кындакаан Поповтар, Иаптар-Дүрбүөн Новгородовтар, Саллай-Новгородовтар, Кыыс Булгуннаах-Утууньук Новгородовтар, Хоччоххойдор-Кривошапкинар, Энньэлэр-Гаврильевтар буолабыт. Биһиги, Сииттэлэр, төрдүлэрбит-төрүттэрбит олохторун дьэнкэрдэр кэм кэлбит курдук. Оннооһор кырдыбаас көлүөнэ дьоннор өбүгэлэрбитин билбэспит, онуоха үөрэхтээх учуонай дьон сырдаталларыгар барҕа махтап буолуохтун.

Григорий КОРАКИН,
Улуу сэрии кыттыылааҕа,
персональной пенсионер

Отуу уота

Василий Селиенович
Яковлевка, Клавдия
Петровна Яковлевага

Үөрэхтээх, үлэһит кибит
буолярбар, дьылгала суолун
түстэспит, олохтор сыр-
дык саахтарын арийсыбыт,
үтүөкэннээхэй дьоннорбор,
үйэли тухары махтанар,
истиһник саныыр дьонули
сырдык кэриэстэригэр бу
хороон тылларын аныыбын.

МАХТАЯ БУОЛЯЛУН, ЭНЧЭХЭ

Олох бары эриирдэрин,
Тахсар, түһэр кэрдиистэ-
рин,

Хотоойуток туорааннын:
«Далан хоһуун дуо», -
дэттиң.

Айар талаан ылыктырын,
Аарыгырар аартыктырын,
Аллаах аттыы айаннаан
Алаһагар тиийдиң эн.

Ама ааста диэбит иһин,
Уодаһыннаах кэлинэр эбит,
Эдэр сааскыт ыратын
Анаан энэ сатаабыт.

Саха дьонун саарыннарын,
Өркөн өйдөөх хоһууннарын
Былаас эспит сонордоон,
Хаайыы дьоно оңортоон.

Төһө элбэх сырдык санаа
Улсубута буолуой манна?
Төһө элбэх ыар санаа
Буулаабытай бу кэлиңэ?

Ол да буоллар,
Далан онно
Бэриллиэтэх хоһуун бэрдэ,

Кыргызк кыайыа диэн
мэлдьи

Кун-түүн күчүтэ сатыыра.
Элбэх эрэи, санаа-оноо,
Ньүдүү-балай ыгыы-
түүрүчү, Сабардаабыт кэлигэр

Салныбатах эбит кини.
Хара бараан түүннэр
ааһан,

Далан күчүтэр күнэ тахсан,
Кыргызк кыайан кылбай-
ан,

Быыһаллыта диу Да-
лан. Кубулааттаах күннэр-
дьыллар, Кубулунар саарбах
дьоннор Туорайдаһар кэли-
нэрин

Тулуйбутун саңнарын.
Дойдули, дьонули туһа
диэннин

Этэр тылың эгэлгэтин,
Өйүң-санааң үтүөтүн
Анаан бардың, Далан, эн.

Ахтар-саныыр Сахаң сирэ,
Ахтар-саныыр дойдун дьо-
но

Үөһэ тыына, кини тутта
Ахтыа-саныа ыччатын.
Яғал тэңэ буолбут кибити,
Олох суолун ыйыт кибити

Аман өспүн этиһил мин
Ахтан ааһыыли, сэнэргиили.
Былыр диэххэ, урут диэх-
хэ,

Алта уонтан тахса сылга
Үөрэнээчи аатыран
Үөрэллиитили баар этэ.
Ылтан ыалга, дьийтэн
дьийэ

Сылга хаста-хаста көһөн,
Быста-быста салғанан,
Үөрэнэрибит кыһаллан.
Кыһалғаны-кыһарғаны

Тулуйары сатыырбыт,
Сырдык санаа - ыра санаа
Ыччаттара этибит.

Үөрэтэргэ баға баһаали,
Билиэх-көрүөх баға
баһаали,

Олорорго дьиз суоға -
Сылын аайы кыһалға.

Хатырыкка ахсыс кылаас
Аанын аһан киирбиһпит,
Ол да сыл иһии, сылаас
Дьийэни көрдүчү сылдьар-
быт.

Арай биридэ үтүө күңнэ
Доғотторули, атастарыли:
«Далан кэлбит», - дэ-
стиллэр,

«Барыаң үһү», - диетилэр.
Тоғо эрэ саарбахтаалымын,
Таайа сатаан дьийбэргэ-
эллимин,

Тиийэн кэлли дьийтигэр,
Киирдим тиэргэн иһигэр.
Көрө түстэ, иһиээрдээтэ,
Кэлэн илии тутуста,

Сүрэх чөрөн эппэйдэ,
Санаа-оноо мэлэйдэ.
«Доғоор, Дьууруй, кэпсэ-
тиэххэ,

Олоро түһүөх эр», - ди-
этэ,
Тургутардыы миигин
көрдө,

Онтон орзууй маннык эт-
тэ:
«Үөрэниэххин бағарарғын
Кылаабалымын билэбит,
Эрдэйдэхтик сылдьарғын
Элиэ бэркэ билэбит,

Онон биһиэхэ бараңнын,
Интэрнээкхэ олоронуну,
Халағатта оскуолатын
Ахсыс кылааһыгар чөрөн»,

- диэн.
Үөрэ-көтө эттилэр
Уонна өссө эттилэр:
«Оскуолағар этиэхпит,
Ытыахтара», - дэсти-
лэр.

Олорбохтуу түһэн баран,
Сөбүлэстили улгулинуқ.
Барыах буолан, тылбын
биэрэн,

Эрэннэрдим силиктиқ.
Халағатта - ахсыс кылаас
Аанын чөрэ аспыта,
Олус бэркэ чөрөх сыла
Үчүгэйдик ааспыта.

Далан элиэ Кылаабалымын
Бүлүчү диэки ыппыта,
Дьолу түстүчү, чөрөх сал-
гыыр Суолбун ыйан биэртэрэ.

Куола уоллуун чөрө-көтө
Бүлүчү сирин булбунпунт,
Учуулусса аанын аһан,
Устудьуоннар буолбунпунт.

Үөрөх-сайдьы биһик дьийэтэ,
Билии-көрүчү уйата, Бил-
либэкхэ түөрт сыла
Элэс гынан ааспыта.

Үөрөхтэнэн, идэ ылан,
Кибити тэңэ сананан,
Дьылғали суолун ыйбыт
дьолмор

Махтанабын өрчүтүн.
Айыы куттаах аанньал
дьолмор

Тиэртили сүрөх чөрүчүтүн.
1961-62 сс. чөрэллиит
чөрөнээчигит Юра Потапов,
Нали улуубун, Хатың Арыы,
Арбын, Нали селотун
Ытык кибитлэрэ, Саха
республикатын сурыйаачы-
чыларын сойуубун чилиэнэ
Юрий Васильевич
ПОТАПОВ-САРГЫН

2016 с.

А. ДУНАЕВ

«ЭНСИЭЛИ» ХАҢ ЫАЛҒУТЫ

Эңсиэли эбэли хочотугар,
«Эңсиэли» хаһыаты
ааҕабыт.

Сэһэнин-сэһэтин
ыырыгар
Утаппыттыы
улисабыт...

Хос ырыата:
«Эңсиэли» хаһыаппыт -
Олохпун аргыһа!
Эңсиэли хочобут -
Сырдатар сулуспунт!

Олохпун эңсиллэр
чөһүгэр -
Инники, эрэллээх
хаһыаачыт!
Сонун куйаар ыырын тэ-
лэйэр -
Тапталлаах «Эңсиэли»
хаһыаппыт!

Налыы сирин эдэр ыч-
иата,
Сирдэтэр доғоро -
хаһыата!
Ағал дьон инники ыра-
та -
Аағыллар «Эңсиэли»
хаһыата!
2016 с.

А. ДУНАЕВ

БЭЙЭБИТ КЫРААСКАБЫТ

Лаабы, кыраасканы онорор
«Бигэ» собуот быйыл сана састааптаах
акрил лаабы уонна «Вуден» эмалы айан
онорон таһаарыыны сабалаата. Бу
сана лаах уонна кырааска биир ураты-
ларынан буолар – балары эргэ кыраас-
ка үрдүгэр сотуохха сөп. Ити олус
суолталаах, тобо диэтэххэ, үгүс дьиз
алкид уонна арыы кырааскаларынан,
лаахтарынан кырааскаланан, лаахта-
нан тураллар. Хас сана кырааскалаа-
һын, лаахтааһын аайы үлэлиир дьон-
нор доруобуйаҕа буортулаах паарынан
тыһынарга күһэллэллэр. Оттон
«Wooden» муостаҕа анаммыт сана
эмаль уонна паркекка анаммыт лаах
киһи доруобуйатыгар дьайбаттар,
киистэнэн уонна валигынан түргэнник
сотуллаллар. «Бигэ» бу сана бородуук-
суйалара бары боруобалааһыннары
ааспыттара. Салгын, сиик, күн уотун
дьайыытын барытын тулуйаллар,
дьиз ис да, тас да өртүгэр сотуллаллар.
Онорон таһаарааччы бу сана лаах
уонна эмаль доруобуйаҕа буортулаах
алкид эмаллары уонна лаахтары
солбуйуоҕа диэн эрэнэр.

«Wooden» хаачыстыба үрдүк таһыма!

Чэбдик салгынаах уонна кэрэ көстүүлээх дьиз

«Бигэ» ХЭТ исписэлиистэрэ «Сатал»
обуруот, саад улсастыбатын учаастагар
«Алмас» ХЭТ көрдөрүүгэ, билиһиннэриигэ
туруорбут дьийтигэр сана «Wooden» эмалы
уонна лаабы боруобалаатылар. Дьиз иһэ-
таһа үрдүлүүн-аннылыыын бүтүннүү
кырааскаланна, лаахтанна.

Сана кырааска уонна лаах олус
түргэнник куурдулар. Сытара суох. Күн уота
чабылыыа тэйэрэ көрөргө кэрэ. Лаабы уонна
эмалы эргэ кырааска, лаах үрдүгэр сотуохха
себе үлэни быдан түргэтээр уонна судургу-
тутар. Онон, «Бигэ» хампаанья сана
лаабын уонна кырааскатын туһанарга
сүбэлиибит.

Андрей КАПИТОНОВ
«Алмас» ХЭУо генеральной
дириэктэрин эбэһинэһин
толорооччу

Саха кырааскатын сана тутууларга!

Быйыл сайын биһиги Дьааны куораты-
гар Олонхо Ыһыаһын эбийиэктэрин тутууга
үлэһэтибит. «Бигэ» хампаанья лаабын,
кырааскатын туһанан баран олус диэн
астынныбыт. Бу күннэргэ «Wooden» паркет
сана лаабын боруобалаатыбыт. Аквалактаа-
бар өссө үчүгэй диэн биһигэртэ-
бит. Өр кэмнэ тулуктаһар, кыра быһа сотууга
бэриммэт, сыта суох. Худуһунньук быһыы-
тынан лаах өнө киһи хараһын сымнатар
диэн сыаналыыбын. Мас көмүс өнүгөн
оонньуур. Саха сиригэр сана тутуулар саха
кырааскатынан, лаабынан бүрүллэн
киэркэйэ тураллара элбээн истин!

Вячеслав ЯРОЕВ
Дизайн-студия «Уран»
генеральной дириэктэрэ

Маска бэртээхэй бүрүөһүн!

Сана «Wooden» кыраасканы уонна лаабы
боруобалаан баран олус астынныбыт. Муоста
кырааската олус түргэнник кууран хаалар. Сыта
олох суох. Онообор иккистэнэн сотуу кэнниттэн
мас туох баар уруһуйун, сааһын көстүүлэрин
барытын курдат көрдөрө сытар. Биһиги ордук
паркекка анаммыт акрил лаабы сөбүлэтибит.
Мас өнүк лаппа тупсарар лаабынан муостаны
эрэ буолбакка, дьиз ис-тас эркинин барытын
сотуохха сөп эбит. Сөптөөхтүк соттоххо,
чабылыһар хаачыстыбалаах. Маһы тэллэйтэн,
сииктэн, кыра быһа сотуллууттан эрэллээхтик
харыстыыр. Биһиги тэрилтэбит «Бигэ» хампаан-
ья бу бородууксуйаларын хаачыстыбатын
биһигэртэр!

Михаил НОВГОРОДОВ
«МасАрт» тутуу тэрилтэтин
генеральной дириэктэрин
солбуйааччыта

Без
запаха!

arcticcolor.ru

Производитель ООО «Бигэ», 677009, РС(Я),
г. Якутск, ул. Дзержинского, 76, ОГРН 1121435004349

8(4112)405892
8(914)2703786

Отдел сбыта

Понедельник, 29 августа

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00
Новости
09.10, 04.20 Контрольная
закупка 12+

Вторник, 30 августа

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00
Новости
09.10 Контрольная закупка
12+

Среда, 31 августа

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00
Новости
09.10, 04.25 Контрольная
закупка 12+

09.50 Жить здорово! 12+
10.55, 02.25, 03.05 Модный
приговор 12+

Четверг, 1 сентября

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00
Новости
09.10, 04.10 Контрольная
закупка 12+

Пятница, 2 сентября

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00
Новости
09.10 Контрольная закупка
12+

Город моторов» 18+
03.05 X/ф «Верные ходы»
16+

Суббота, 3 сентября

05.50, 06.10 Наедине со
всеми
06.00, 10.00, 12.00
Новости
06.55 X/ф «Дети понедель-
ника» 16+

Воскресенье, 4 сентября

05.40, 06.10 Наедине со
всеми
06.00, 10.00, 12.00
Новости
06.45 X/ф «Четвертый» 12+

29 августа, Понедельник

06:45 Сахам сирин сайына 6+
07:00 Сага күн-Новый день
6+
09:00 Простые истины 6+

30 августа, Вторник

06:45 Сахам сирин сайына 6+
07:00 Сага күн-Новый день
6+

тугар 6+
17:45 Муниципальный вест-
ник (ТВ Нерюнгри) 6+

31 августа, Среда

06:45 Сахам сирин сайына 6+
07:00 Сага күн-Новый день
6+

1 сентября, Четверг

06:45 Сахам сирин сайына 6+
07:00 Сага күн-Новый день
6+

12:00 Дойдум дьоно (Сун-
таар ТВ) 6+
12:15 Болгомото киинигэр 12+

2 сентября, Пятница

06:45 Сахам сирин сайына 6+
07:00 Сага күн-Новый день
6+

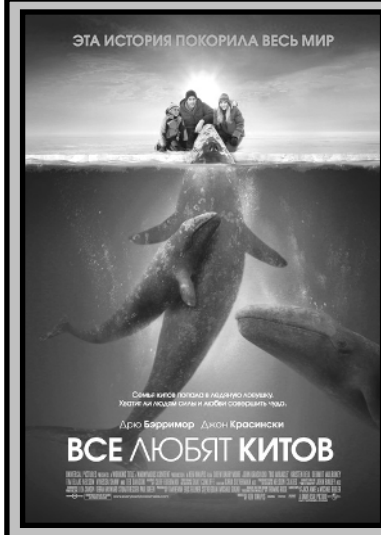
3 сентября, Суббота

08:00 Дойдум дьоно (Өлөөн
ТВ) 6+

09:00 Простые истины 6+
09:30 Уолан 6+
09:45 Ыраах-чугас аймах-
тарбыт 6+

4 сентября, Воскресенье

08:00 Вестник образова-
ния 6+
08:15 Түһүлгэ тула 12+

СУББОТА
В 02:35
Фильм основан на реальных
событиях, произошедших в 1988
году. В маленьком городке на
Аляске репортёр и его бывшая
девушка, активистка «Гринпис»,
пытаются спасти трёх се-
рых китов, попавших в ледяную
ловушку в арктических льдах.

РОССИЯ 1

Понедельник, 29 августа

05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00,
20.00 Вести
10.00 О самом главном 12+

Вторник, 30 августа

05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00,
20.00 Вести
10.00 О самом главном 12+

Среда, 31 августа

05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00,
20.00 Вести
10.00 О самом главном 12+

14.55 Т/с «Тайны следствия»
12+
17.50 Выборы 2016 г. Де-
баты
18.30 Прямой эфир 16+

Четверг, 1 сентября

05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00,
20.00 Вести
10.00 О самом главном 12+

Пятница, 2 сентября

05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00,
20.00 Вести
10.00 О самом главном 12+

Суббота, 3 сентября

04.50 X/ф «Превратности
судьбы» 12+

06.45 Диалоги о животных
12+
07.40, 11.25, 14.20 Вести-
Москва
08.00, 11.00, 14.00, 20.00
Вести
08.20 Россия. Местное вре-
мя 12+

Воскресенье, 4 сентября

04.35 X/ф «Любовь до вос-
требования» 12+
06.40 Мульти утро 0+
07.15 Утренняя почта 12+

Понедельник, 29 августа

12.30, 08.30 Д/с «Вся правда
про...» 12+
13.00, 15.00, 17.05, 18.10,
20.20 Новости
13.05, 21.00, 23.20, 05.00
Все на Матч! Прямой эфир.

Среда, 31 августа

12.30 Д/с «Вся правда про
...» 12+
13.00, 15.00, 17.10, 19.15,
21.00, 23.00, 01.50
Новости
13.05, 21.05, 23.20, 05.00
Все на Матч! Прямой эфир.

Вторник, 30 августа

12.30, 20.15, 00.30 Д/с «Вся
правда про...» 12+
13.00, 15.00, 16.05, 18.00,
20.10
Новости
13.05, 21.00, 00.45, 05.00
Все на Матч! Прямой эфир.

22.00 Смешанные едино-
борства. UFC 16+
00.00 Д/ф «Непобежденный.
Хабиб Нурмагомедов» 16+

Среда, 31 августа

12.30 Д/с «Вся правда про
...» 12+
13.00, 15.00, 17.10, 19.15,
21.00, 23.00, 01.50
Новости
13.05, 21.05, 23.20, 05.00
Все на Матч! Прямой эфир.

Четверг, 1 сентября

12.30, 08.00 Д/с «Вся правда
про...» 12+
13.00, 15.00, 17.50, 20.00,
01.20
Новости
13.05, 21.00, 01.25, 05.00
Все на Матч! Прямой эфир.

чемпионы?» 16+
23.00 Д/ф «Итоги Рио» 12+
00.00 Десятка! 16+
00.20 Д/ф «Тот самый Пана-
рин» 12+

Пятница, 2 сентября

12.30 Д/с «Вся правда про
...» 12+
13.00, 14.45, 16.50, 18.30,
21.00, 00.15
Новости
13.05, 21.10, 00.20, 05.00
Все на Матч! Прямой эфир.

Суббота, 3 сентября

12.30 Д/с «Вся правда про
...» 12+
13.00, 15.10, 18.50, 20.45,
00.00
Новости
13.05 X/ф «Рестлер» 16+

Александром Пушным 12+
19.30 Д/ф «Артем Акулов.
Штангисты не плачут» 12+

Воскресенье, 4 сентября

12.30 Д/с «Вся правда про
...» 12+
13.00, 15.05, 16.10, 18.05,
20.15, 23.05, 03.00
Новости
13.05 Футбол. Товарище-
ский матч. «Легенды Арсенала»
12+

УБААСТАБЫЛЛААХ НАМ УЛУУҮН ОЛОХТООХТОРО, БАЛДЫТТАРА!

«Светлана» маҕаһын оскуола оворлоругар аналлаах саҥа табаар кэлбитин иһитиннэрэр: атах таҕаһын арааһа, араас дьүһүннээх ыр-баахылар, галстуктар, бантиктар, көстүмнэр, блузкалар, юбкалар, бүүрүкэлэр, колготкалар, спортивнайдар уонна канцтабаар арааһа, рюкзактар, уруг баптиктар, оонньуу арааһа. Эр киһи, дьахтар таҕаһын отделигар эмиэ араас саҥа табаар кэллэ. Эһигини сарсыарда 9 ч. киэһэ 19 ч. дылы күүтэбит.

Аадырыспыт: Нам с., Ст. Платонова уул, 3

® Нам с. киинигэр соҕотох кыыс удамыр сыанаҕа биир хостоох квартираны арендаҕа көрдүүр. Ырааһы, бэрээдэги мэкитиалиир.
Тел. 89659941870

® Срочно продается усадьба 10 соток по ул. Графа Игнатьева, д. 11 в Графском Берегу.
Тел. 89241674545

® Продаётся усадьба с частным домом в центре с. Намцы.
Тел. 89679259127, 89248663937

27 Августа
ГУЛУСТАР - 2
БОЛЬШОЙ ЭСТРАДНЫЙ КОНЦЕРТ
Стадион КСК
Нач. 21:00
Билеты в кассе КСК (т. 42-6-33)
И 8-914-222-80-90, 8-914-107-04-79

УЧУРЭХ ТЫПТАР

Бииргэ үлэлиир коллегабыт, потребкооперация туйгуна **ПЕТРОВА МАРИЯ КИМОВНА**, 55 сааскын туолбут дьонун-мааны күнүгүнэн итими-истини эвэрдэ!

Баҕарабыт бэйэбэр, кэргэнгэр, оҕолоргор чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, дьолу-соргуну. Баар буоллуннар Эн тулаҕар мэлдьи истинник саныыр чугас дьонун, эрэллээх доҕотторун! Баҕарабыт, Эһиэхэ, чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, дьол-соргы аргыстастын!
МБОУ «НСШ № 1 им. И.С. Гаврильева» коллектива

Бииргэ үлэлиир коллегабыт, СР үөрэҕиритин туйгуна **МАРКОВА ВЕРА ИЛЬИНИЧНАҔА**, 50 сааскын томточчу туолбут үөрүүлээх күнүгүнэн итими-

истини эвэрдэ!

Баҕарабыт Эһиэхэ алмаас кэриэтэ кытаанах доруобуйаны, дьоллоох-соргулаах олоҕу, үлэ-үөр үрдүк ситиһиилэри. Хайа да түгэнгэ күүстээх санаан самныбатын, эрэлин энчирээбэтин, кэскилин кэнээтин. Өрүү сүһүөҕүн үрдүгэр сырыт, эдэрдии эрчимнээх буол.

МБОУ «НСШ № 1 им. И.С. Гаврильева» коллектива

Убаастабыллаах киинэ ситимин ветераннара уонна искусство кэрэ эйгэтигэр-киинэ үлэлэбиттэр!

Россияҕа атырдах ыйын 27 күнэ - киинэ күнүнэн уонна сылынан итиитик истинник эвэрдэлибит Эһиги, киинэ ситимин ветераннара биир

идэҕэ ис кыаххытын, күүскүтүн-уоххутун, өйгүтүн-санааҕытын киинэ сайдарыгар сыраҕытын-сылбаҕытын, дьобургутун, талаангытын толору биэрэн үлэлээбиккитин үрдүктүк сыаналыыбыт. Киномеханиктар, саҥа киинэлэр алдыаммакка-кээһэммакка, сүтэн-оһон хаалбакка, суолга-иискэ хайтарбакка кэмигэр кэлэн - баран иһиилэрэ, күнү өрөөбөккө киинэ көрөөччүлэргэ тийиһилэрэ - бу барыта киномеханиктар кыһамныылаах үлэлэрэ, кыһалҕата буолбутун умнубаппыт.

Эһиэхэ Россияҕа киинэ сылыгар чэгиэн доруобуйаны, үрдүктэн-үрдүк ситиһиини, олоххо дьулууру, сырдык киэн ыраны баҕарабыт.

Улуустаабы культура управлениета, профсоюз комитета

Отпуск... Или шубу? Всё и сразу!

МЕХОВЫЕ ТРАДИЦИИ

куртка* из меха норки 3 350 руб./мес.

Кредит на 2 года без первоначального взноса*

до **-50%** на прошлогодние коллекции**

10 августа Среда

ЦД им. А.Ф. Шестакова ул. И. Винокурова, 8 10.00 - 19.00

*Предложение действует с 01.06.2016 года по 30.09.2016 года. Кредит предоставляет ОАО «ОТП Банк», лицензия №2766 от 4.03.2008 г. Кредитный продукт «Акция 0-0-24». Процентная ставка: 16,1-112,6% (размер процентной ставки в каждом случае определяется Банком и может варьироваться в зависимости от ПВ и срока кредита). Плата по кредиту не взимается. Сумма кредита от 2000 до 300000 рублей. Первоначальный взнос от 0% до 30%. Срок кредита от 6 до 24 месяцев. Годовая стоимость кредита: 16,1-112,6%. Служба с целью товара (для получения рассрочки) 15%. Банк в праве отказать в выдче кредита.
**Подробности акции можно узнать в местах проведения мероприятий. Товар сертифицирован. Реклама. 2016 г. ИП Барменов А. В., ИП Волжск Д. И.

«Дьизэ туттууну туохтан сабалыыбытый?»

Кэнники сылларга нэһилиэнньэ мас дьизни туттан кирири лаппа элбээтэ. Мас дьиз киэнгинэн-куонунан, салгына ырааһынан олорорго табыгастаабынан биллэр. Куорат олохтоохторо сайын олоһор даача дьизин онгостоллоро эмиз үксээтэ. Биллэрин курдук, тутуу үлэтэ үгүс харчыны эрэйэр. Санааны түһэрбэккэ билигин кэмгэ бу болпуруоһу кредит нөҕүө быһаарыахха сөп. Онуоха чааһынай дьизни тутууга кредиттээһин туһунан «Россельхозбанк» Саха сиринээҕи салаатын Нам улуһунаабы эбии офийын управляющей Константин Огай кытта кэпсэттибит.

Константин Иннокентьевич, чааһынай дьизни туттууга дьон кредиткэ наадыһыта элбээтэ дуо?
- Элбээтэ. Саха сирин олохтоохторо уонна биһиги да улууспут дьонно-сэргэтэ мас дьизни көхтөөхтүк туттан киэрэр буоллулар. Араас бырайыактаах дьиз-уот түргэнник дьэндэһэллэрин бары билэ-көрө, истэ сылдьабыт. Ангардас хамнаскынан чааһынай дьизни туттубатын биллэр. Дьизни онгостуу ис-тас үлэтэ элбэх, ороскуоттанар харчыта эмиз. Ол эрэри киһи олоҕо - бас билэр дьизтигэр буоллаҕа. Ол иһин дьон «Россельхозбанк» кредиттээһинин хото туттар. Тутуу араас сыалгар туһуламмыт кредиттээһинин онгоруот.

Дьиз туттааччы баанга кэлиэн иннинэ тугу ситиһиэхтээҕий?
- Дьиз туттарга ипотечнай кредити докумуоннаһыга аан бастаан ороскуоту

Мань сэргэ сойуомсук бастакы ууран биэрэр усунуоһун кэмэйэ кредит төлөбүрүгэр эмиз биллэр. Бастакы усунуоска сойуомсук эрдэ тутуутугар туһаммыт харчытын докумуоннара учуоттаныахтарын сөп. Холобура, сир атыыласпыт дуоҕабара эбэтэр дьиз акылаатын түһэригэр ороскуоттаммыт харчы докумуоннара буолуохтарын сөп.

Туох сыалга ипотека кредитин туһаныахха сөбүй?
- Биһиги бааммытыгар программа элбэх. Ол курдук сир учаастагы атыылаһыыга, ол иһигэр олорор дьизни онгостууга, бас билэр эбэтэр арендаҕа баар учаастакка дьиз тутууга, бүтэ илик тутуулаах сир учаастактаах дьизни ситэрэрэгэ аналлаах уонна учаастактаах чааһынай дьизни атыылаһыыга кредити ылаахха сөп.

Тус сыаллаах кредиттээһин буолан харчыны булгуччу туттууга эрэ туһанар ирдэнэр. Бэлиэтээн этэбин, сойуомсук баантан изылбыт харчытын үс ньыманан туһаныан сөп.

Бастакыта, типовой тутуулаах коттеджнай бөһүөлөккэ дьизни тутууга эбэтэр атыылаһыыга, иккиһэ бэдэрээттеринэн туттарыыга, ол эбэтэр туттааччы хампааньатын булан усулбууйатын, матырыйаалын талан туттарыы. Үсүһэ сойуомсук дьизин матырыйаалларын атыылаһан бэйэтэ туттар ньымата баар.

Константин Иннокентьевич, «Россельхозбанк» клиенттарыгар анаан табыгастаах усулбууйаах үлэлирин билэбит. Тугу өссө сырдатан ээти?
- Үлэлирибт туһары хас биридди клиент

тус баҕатын учуоттуубут. Дьонго табыгастаах кредиттээһини сүбэлээн биэрэбит.

Ипотечнай кредиткэ дьиз тутуутун суматыттан 85%-гар диэри кредити тэн кэрэбит. Болдьоҕо мунтаан уһаабыта 30 сылга диэри бэриллэр. Сойуомсук харчытын төнүннэритигэр 65 сааһыгар диэри төлөһөн бүтүөхтээх дьиз усулбууйаалаах. Маныаха сойуомсук харчытын баанга төнүннэритин схематын бэйэтэ талар. Ол курдук болдьоҕо бүтүөр диэри тэн кэмэйдээх эбэтэр дифференцированной төлөһүү. Олорор дьиз олоххо туһаныыга киэрэр түгэнигэр диэри физическэй сирэйгэ мэкитиһит (поручитель) ирдэнэр. Дьиз туһаныыга кирибитин кэннэ хамсаабат баай-дуол солуога дьиз статуса киирэр. Клиентэн ирдэнэр докумуоннара: дохуотун туһунан ыспараапка, паспорт, дьиз тутуутугар ороскуотанар уп-харчы сметата, сир ба билии эбэтэр арендаҕын бигэргэтэр докумуоннар уонна тутууга көңүл.

Ипотечнай кредит усулбууйаларын туһунан сийилии «Россельхозбанк» офийыгар билсэххитин сөп. Биһиги аадырыспыт: Нам сэл., Ленин аат.уул, 6. Тел:41-177

Матырыйаал төлөбүрдээх төрүүккэ бэчээттэнэр. РФ баангенеральной лицензията 3349 (болдьоҕо суох).

КЭРИЭСТЭБИЛ

Бу ааспыт 2015 сыл атырдык ыйын 25 күнүгэр мин күндү дьүөгэм, оҕо сааһым доҕоро, эрэллээх чугас киһим, балтым Николаева Наталья Ивановна соһуччу ыалдыан бу күн сириттэн суох буолбута.

Биһиги Нам сиригэр Хатын Арыы нэһилигэр 1969 сыллаах төрүүх элбэх оҕо бииргэ улааппытыт. Сүрдээх үчүгэй кыраһыабай айылҕалаах, өлгөм үүнээйилээх, баай сирдээх-уоттаах Кыһыл Дэриэбинэ дьоллоох оҕо сааспыт ааспыта.

Хатын Арыы орто оскуолатыгар 1977-1986 сылларга 36 буолан үөрэммиттэ. Биһиги кылааска Наташа оҕо эрдэбиттэн наһаа көрсүө-сэмэй, аҕыйах сангалаах, үп-уһун баттахтаах, ып-ыраас мааны кыыс этэ. Көбүс-көнө унуохтаах буолан, аргый кэдэччи туттан хаамарын куруук бэйэбит икки ардыбытыгар күлэн кэпсэтэччибит. 1997 сыллаахха Бүлүүтээҕи педагогическай колледж бүтэрэн баран, идэтинэн өр сылларга оҕо саадыгар иитээчинэн үлэлээбим.

тэ. Үлэтигэр киһи быһыытынан олус көнө, сүрэхтээх, билиилээх буолан, оҕолору биэр тэн тутан, сааһылаан, үчүгэй бэлэмнээх оскуола атаарар этэ. Ону Хатын Арыы оскуолатын учууталлара куруук бэлиэтиллэрэ.

Биһиги кылааспыттар Наташабыт суох буолбутун кэннэ өйдөөбүппүт, барыбытын түмээччи, сааһылааччы, тэрий-ээчи киһи эбит. Улахан элбэҕи сангарбакка, наар үчүгэйи түстээн, күлөн-үөрөн барыбытын хамсаан, бу кэлигини сылларга элбэх да өйдөбүннүк көрсүһүүлэри тэрийбит эбит. Туохпут эрэ кыаллыбата, сатаммата да Наташага кэпси, этэ охсооччубут, ону киһи холку баҕайытык быһааран, кэлэ охсон көмөлөһөн, сүбэлээн-амалаан биэрээччи. Ангардас бэйэтэ дьибэҕи киирэн кэллэбинэ, сып-сырдык буола түһээччи.

Бу өлүөн аҕыйах эрэ сыл иннинэ, таптыыр киһитин көрсөн, ыраас таптал диэн тугун билэн, дьол кыыма умайан, саҥа олох оностуох курдук буолан инэн, ыалдыбыта...

Эн олобут олоххор бэйэн

туруулаһан сылдыбыккын, хаһан да миэхэ ыарахан, сылайдым, ыарыйдым диэн тыллары эппэтэххин санаан хараастан ылабын. Элбэх да ыарахаттары тулуйан ааспыт эбикиһин... ол барыта эн дорубуйаҕар охсуулаах буолбута буолуо. Олоҕу соҕотох олоҕор ыарахан орто сааспыттар тийээн дьэ өйдүүбүт. Уолгун Юлианы кыра эрдэбиттэн батыһыннара сылдьан сэмэйдик, ийэ күүстээх тапталыгар угуттатан үтүө киһи гына иитэн улаатыннарбыккын санаан үөрөбүт.

Эн суох буолуоххуттан тугум эрэ, кимим эрэ тийибэт курдук... наһаа ыарахан... Истинник дуо» диэн дьиксинэ саныбын.

Күндү оҕо сааһым доҕоро Наташа, үйэ-саас тухары эйигин өйдүү сылдыһабым. Дьүөгэтэ Маша

БИЛЭРИИЛЭР

® УВАЖАЕМЫЕ ПОТРЕБИТЕЛИ ГАЗА!

Настоящим сообщаем, что с 22.08.2016 г. по 24.09.2016 г. АО «Сахатранснефтегаз» объявляет Акцию «Прощеные дни» по пеням для потребителей - физических лиц.

Прием оплаты за природный газ без пеней за просрочку платежей при условии полного погашения задолженности. Не упустите возможность оплатить газ без пени.

Пункты приема платежей за газ:

- касса УГРС АО «Сахатранснефтегаз» Намского участка с. Намцы ул. Ц-Аммосовой, д. 7, тел.: 41-4-93. Режим работы:

08.00-17.00, обед: 12.00-13.00, субб.-воскр. - выходной;

- пункты приема платежей ОАО АК «Якутскэнерго» Энергосбыт;

- пункты приема платежей ФГУП Почта УФС РС(Я);

- пункты приема платежей ОАО «Россельхозбанк»;

- через терминалы и онлайн-платежи ПАО «Сбербанк России».

® ОБЪЯВЛЕН АУКЦИОН НА ЗЕМЕЛЬНЫЕ УЧАСТКИ!

Земельные участки находятся в квартале «ОЗЕРНЫЙ» с. Аппаны Хатын Арынского наслега.

Организатор аукциона: ООО «РЕАЛ-ПРАВО»

ДАТА АУКЦИОНА: 08 сентября 2016 года в с. Аппаны

С вопросами обращаться по телефону: 89142667598, 89243672586 (ватсап), 43-010

группа в контакте http://vk.com/realpravo_nam

эл. почта: Real_pravo@mail.ru

№ лота	Адрес	Кадастровый номер	площадь, кв.м	Начальная цена	Шаг аукциона	Задаток, руб.	Расходы на подготовку и проведение аукциона
1	РС(Я), Намский улус, с. Аппаны	14:18:160004:2001	1183	104 000,00 р.	3 000 р.	5 000,00 р.	8 000 р.
	РФ, РС(Я), Намский улус, с. Аппаны	14:18:160004:2002	1163	103 000,00 р.	3 000 р.	5 000,00 р.	8 000 р.
	РФ, РС(Я), Намский улус, с. Аппаны	14:18:160004:2003	1190	105 000,00 р.	3 000 р.	5 000,00 р.	8 000 р.
	РФ, РС(Я), Намский улус, с. Аппаны	14:18:160004:2004	1066	95 000,00 р.	3 000 р.	5 000,00 р.	8 000 р.
	РФ, РС(Я), Намский улус, с. Аппаны	14:18:160004:2005	1392	123 000,00 р.	3 000 р.	5 000,00 р.	8 000 р.
	РФ, РС(Я), Намский улус, с. Аппаны	14:18:160004:2006	1293	114 000,00 р.	3 000 р.	5 000,00 р.	8 000 р.
	РФ, РС(Я), Намский улус, с. Аппаны	14:18:160004:2007	1172	103 000,00 р.	3 000 р.	5 000,00 р.	8 000 р.
	РФ, РС(Я), Намский улус, с. Аппаны	14:18:160004:2008	1142	100 000,00 р.	3 000 р.	5 000,00 р.	8 000 р.
	РФ, РС(Я), Намский улус, с. Аппаны	14:18:160004:1995	1106	105 000,00 р.	3 000 р.	5 250,00 р.	8 000 р.
	РФ, РС(Я), Намский улус, с. Аппаны	14:18:160004:1996	1189	95 000,00 р.	3 000 р.	4 750,00 р.	8 000 р.
	РФ, РС(Я), Намский улус, с. Аппаны	14:18:160004:1997	1124	123 000,00 р.	3 000 р.	6 150,00 р.	8 000 р.
	РФ, РС(Я), Намский улус, с. Аппаны	14:18:160004:1998	1135	114 000,00 р.	3 000 р.	5 700,00 р.	8 000 р.
	РФ, РС(Я), Намский улус, с. Аппаны	14:18:160004:1999	1134	103 000,00 р.		5 150,00 р.	
	РФ, РС(Я), Намский улус, с. Аппаны	14:18:160004:2000	1176	100 000,00 р.		5 000,00 р.	

Кылаабынай редактор Э.Т. Д.А. Ноговицына

ОТДЕЛАР:

редакторы солбуйааччы — 41496, хаһыаты тангыһа — 41332, бухгалтерия — 41141, факс — 41141, 41496.

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам улууһун «Энсиэли» хаһыат редакцията» автономнай учреждение. Сибээс, информационной технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэригэр кэтээн көрүүгэ Федеральная сулууска СР управлениетыгар 2012 с. олунньу 7 күнүгэр регистрацияламмыт нүмэрэ — **ШН №ТУ14-0216.**

Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэтин, дьибэти аадырыһын чопчу ыйын. Редакцияга киирбит суруктар төнөрүллүбөт. **Автор этэрэ хаһыат санаатыһын мэлдьи биэр буолбат.**

«ЭНСИЭЛИ» - Нам улууһун хаһыата. 678380, Саха Республиката, Нам улууһа, Нам сэл., Заложная уул. 4. E-mail: Namtsy41141@mail.ru

петчерэ 10.00. чаастан 18.30. чааска дылы үлэлиир.

Билсэр телефоннар: 8-924-873-73-11, 8-914-300-11-70. Баскыһыаннаҕа дьибэҕэ тиэрдии оноһуллубат.

Аппааныга Л. Левин уул. 3 №-гэр атылланар (урукку кулууп кинобудката). Үлэ күнүгэр 9.00. чаастан 18.00. чааска дылы. Баскыһыаннаҕа үлэлээбэт.

ЫТЫКТАБЫЛЛААХ НАМ УЛУУҺУН ОЛОХТООХТОРО!

® «Төрүт Уу» тэрилтэ, сайынны үлэ режимигэр киирбитин биллэрэ:

«Олонхо» атыы дьибэтигэр, үлэ күнүгэр 9.00. чаастан 19.00. чааска дылы, баскыһыаннаҕа 10.00. чаастан 18.00. чааска дылы үлэлиир.

Дьибэҕэ тиэрдэн биэри дьис-

<p>Күндү бырааппыт, убайбыт, истинник саныыр оҕобут, Аппааны олохтообо</p> <p>АЛЕКСЕЕВ</p> <p>Дмитрий Васильевич - Димиксэ</p> <p>соһуччу ыалдыан олохтон туораабытынан ийэтигэр Татьяна Софроноваҕа, аҕатыгар Василий Николаевичка, кэргэнигэр уонна биригэ төрөөбүттэригэр дьирин кутурбаммытын тиэрдэбит.</p> <p>Өлүкүмттэн Людмила, Спартак Алексеевтар, Анна, Юрий Пономаревтар, Намтан Тосооевтар</p>	<p>Выражаем глубокое соболезнование сыновьям Александру, Евгению, Юрию и их семьям, близким родственникам, подругам в связи с уходом из жизни после тяжелой продолжительной болезни отличника потребкооперации РФ, ветерана труда, любимой матери, бабушки, искренне доброжелательной, душевной и чуткой подруги, интересной собеседницы, веселой, обаятельной одноклассницы</p> <p>ЧУПРОВОЙ</p> <p>Тамары Ионовны</p> <p>Память о ней всегда останется в наших сердцах. Пусть земля ей будет пухом.</p> <p>С огромной скорбью коллектив 10 «а» кл. НСШ 1966 г. выпуска</p>
<p>Күндүтүк саныыр бырааппыт, убайбыт</p> <p>АЛЕКСЕЕВ</p> <p>Дмитрий Васильевич</p> <p>ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытынан киһи дьибэ кэргэнигэр, оҕолоругар, кэргэнигэр, биригэ төрөөбүттэригэр, эдийи-битигэр Татьяна Софроноваҕа, күтүөлүгүгэр Василий Николаевичка дьирин кутурбаммытын тиэрдэбит.</p> <p>Намтан Пономаревтар, Лебедевтар, Амнаттан Петровтар, Уһээз Бүлүүттэн Петровтар, куораттан Пономаревтар</p>	<p>Выражаем глубокое соболезнование Полякову Анатолию Геннадьевичу, родным, близким по поводу кончины после продолжительной болезни любимого мужа, отца, деда, души, ветерана труда, заслуженного ветерана СО РАН, члена Союза журналистов РФ, отличника культуры РС(Я), почетного гражданина Намского улуса</p> <p>ВИНОКУРОВА</p> <p>Артур Ильича</p> <p>Скорбим вместе с вами.</p> <p>Коллектив Намской начальной школы им. И.Д. Винокурова-Чаглигана</p>
<p>Доботторбутугар Татьяна, Василий Алексеевтарга таптыыр оҕолор</p> <p>АЛЕКСЕЕВ</p> <p>Дмитрий Васильевич</p> <p>ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан дьирин кутурбаммытын тиэрдэбит.</p> <p>Биригэ үөрэммит доботторгут</p>	<p>«Хатын Арыы» МТ дьаһалтата, нэһилиэк сэбиэтэ, общественнона, ветераннарын сэбиэтэ Аппааны сэлиэнньэтин олохтообо, индивидуальной предприниматель, эдэр ыччаппыт</p> <p>АЛЕКСЕЕВ</p> <p>Дмитрия Васильевича</p> <p>Скорбим вместе с вами.</p> <p>Одноклассники, выпуск 1996 г. ХАСОШ</p>
<p>Биригэ үлэлиир коллегабыйтыгар, дьүөгэбитигэр Алексеева Анжелика Борисовнаҕа, оҕолоругар Генаҕа, Кириллга тапталлаах кэргэнэ, аҕалара</p> <p>АЛЕКСЕЕВ</p> <p>Дмитрий Васильевич</p> <p>ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытынан дьирин кутурбаммытын тиэрдэбит.</p> <p>Нам салотун 11 №-дэх «Сулуусчаан» оҕо сайдар кинини коллектива</p>	<p>«Хатын Арыы» МТ дьаһалтата, нэһилиэк сэбиэтэ, общественнона, ветераннарын сэбиэтэ Аппааны сэлиэнньэтин олохтообо, индивидуальной предприниматель, эдэр ыччаппыт</p> <p>АЛЕКСЕЕВ</p> <p>Дмитрий Васильевич</p> <p>уһун, ыарахан ыарыттан биһиги кэксэбиттэн туораабытынан кэргэнигэр Анжела Борисовнаҕа, оҕолоругар, төрөппүттэригэр Василий Николаевичка, Татьяна Софроноваҕа, биригэ төрөөбүттэригэр, бары аймахтарыгар, табаарыстарыгар дьирин кутурбаммытын тиэрдэбит.</p>
<p>Биригэ үөрэммит дьүөгэбитигэр Алексеева Татьяна Софроноваҕа, Алексеев Василий Николаевичка тапталлаах уоллара</p> <p>АЛЕКСЕЕВ</p> <p>Дмитрий Васильевич</p> <p>ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан биригэ төрөөбүттэригэр, оҕолоругар, кэргэнигэр дьирин кутурбаммытын тиэрдэбит.</p> <p>11 гр., 1974 с. выпуск</p>	<p>«Хатын Арыы» МТ дьаһалтата, депутаттарын уонна ветераннарын сэбиэтэ Нам улууһун бочуоттаах киһитэ, Россия Журналистарын союһун чилиэнэ, Саха республикатын культуратын туйгуна, улэ уонна СО РАН ветерана</p> <p>ВИНОКУРОВ</p> <p>Артур Ильич</p> <p>уһун, ыарахан ыарыттан биһиги кэксэбиттэн туораабытынан кэргэнигэр Альбина Федоровнаҕа, оҕолоругар, аймахтарыгар дьирин кутурбаммытын тиэрдэбит.</p>
<p>Күндүтүк саныыр доҕорубут, Аппааны нэһилиэгин олохтообо</p> <p>АЛЕКСЕЕВ Дима</p> <p>эдэр сааһыгар ыарахан ыарыттан олохтон барбытынан тапталлаах кэргэнигэр Анжеллага, уолаттарыгар, ийэтигэр, аҕатыгар, бары аймахтарыгар дьирин кутурбаммытын тиэрдэбит.</p> <p>Полина, Прокопий Емельяновтар</p>	<p>«Хатынчаана» оҕону сайыннарар кини ытыктыыр ветераныгар Алексеева Татьяна Софроноваҕа тапталлаах оҕото</p> <p>АЛЕКСЕЕВ</p> <p>Дмитрий Васильевич</p> <p>ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан дьирин кутурбаммытын тиэрдэбит.</p> <p>Детсад коллектива</p>
<p>Күндү биригэ үөрэммит дьүөгэбитигэр, СР үтүөлээх артыһыгар Чиркова Валентина Ивановнаҕа, уолугар Дулууска, чугас аймахтарыгар кэргэнэ, аҕата, күтүөттэрэ</p> <p>МОХНАЧЕВСКАЯ</p> <p>Владимир Иванович</p> <p>уһун, ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытынан дьирин кутурбаммытын тиэрдэбит, аһыгытын тэнгэ үлэстэбит.</p> <p>1979 с. Хатырык орто оскуолатын биригэ бүтэрибт доботторуг, дьүөгэлэриг</p>	<p>«Хатынчаана» оҕону сайыннарар кини ытыктыыр ветераныгар Алексеева Татьяна Софроноваҕа тапталлаах оҕото</p> <p>АЛЕКСЕЕВ</p> <p>Дмитрий Васильевич</p> <p>ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан дьирин кутурбаммытын тиэрдэбит.</p> <p>Детсад коллектива</p>
<p>Убаастыыр табаарыспытыгар Иванов Юраҕа, убайдарыгар Евгенийга, Александрга тапталлаах ийэлэрэ</p> <p>ЧУПРОВА</p> <p>Тамара Ионовна</p> <p>атырдык ыйын 19 күнүгэр уһун, ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытынан дьирин кутурбаммытын тиэрдэбит. Аһыгытын тэнгэ үлэстэбит.</p> <p>Табаарыстарың Валентин, Сергей, Максим</p>	<p>Тубдиспансерга өр кэмгэ үлэли сылдьар коллегабыйт Эверстова Анисия Ивановна күндү ийэтэ</p> <p>СОФРОНОВА</p> <p>Елена Дмитриевна</p> <p>уһун ыарыттан олохтон барбытынан дьирин кутурбаммытын тиэрдэбит.</p> <p>Намнаагы улусу балыһытын администрацията, профкома, тубдиспансер коллектива</p>
<p>Убаастыыр табаарыспытыгар Иванов Юраҕа, убайдарыгар Евгенийга, Александрга тапталлаах ийэлэрэ</p> <p>ЧУПРОВА</p> <p>Тамара Ионовна</p> <p>атырдык ыйын 19 күнүгэр уһун, ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытынан дьирин кутурбаммытын тиэрдэбит. Аһыгытын тэнгэ үлэстэбит.</p> <p>Табаарыстарың Валентин, Сергей, Максим</p>	<p>Эн-мин дэһэн олоҕорбут чугас ыалларбытыгар Егор, Прокопий, Валентин Эверстовтарга, кинилэр дьибэ кэргэттэригэр тапталлаах ийэлэрэ, эбэлэрэ</p> <p>СОФРОНОВА</p> <p>Елена Дмитриевна</p> <p>ыарахан ыарыттан суох буолбутунан дьирин кутурбаммытын тиэрдэбит.</p> <p>Труниннар, Соловьевтар, Христофоровтар, Бачевтар, Кутуковтар, Э. Реутова</p>
<p>Күндү биригэ үөрэммит дьүөгэбитигэр, СР үтүөлээх артыһыгар Чиркова Валентина Ивановнаҕа, уолугар Дулууска, чугас аймахтарыгар кэргэнэ, аҕата, күтүөттэрэ</p> <p>МОХНАЧЕВСКАЯ</p> <p>Владимир Иванович</p> <p>уһун, ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытынан дьирин кутурбаммытын тиэрдэбит, аһыгытын тэнгэ үлэстэбит.</p> <p>1979 с. Хатырык орто оскуолатын биригэ бүтэрибт доботторуг, дьүөгэлэриг</p>	<p>Отряд Государственной противопожарной службы РС(Я) № 23 по МО «Намский улус» выражает глубокое соболезнование Эверстову Егору Ивановичу, родным и близким по поводу кончины горячо любимой матери</p> <p>СОФРОНОВОЙ</p> <p>Елены Дмитриевны</p> <p>Скорбим вместе с вами.</p>
<p>Убаастыыр табаарыспытыгар Иванов Юраҕа, убайдарыгар Евгенийга, Александрга тапталлаах ийэлэрэ</p> <p>ЧУПРОВА</p> <p>Тамара Ионовна</p> <p>атырдык ыйын 19 күнүгэр уһун, ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытынан дьирин кутурбаммытын тиэрдэбит. Аһыгытын тэнгэ үлэстэбит.</p> <p>Табаарыстарың Валентин, Сергей, Максим</p>	<p>«Хатынчаана» оҕону сайыннарар кини ытыктыыр ветераныгар Алексеева Татьяна Софроноваҕа тапталлаах оҕото</p> <p>АЛЕКСЕЕВ</p> <p>Дмитрий Васильевич</p> <p>ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан дьирин кутурбаммытын тиэрдэбит.</p> <p>Детсад коллектива</p>
<p>Күндү доҕорубутугар Сергей Васильевичка, киһи дьибэ кэргэнигэр, биригэ төрөөбүттэригэр тапталлаах ийэлэрэ</p> <p>КИРИЛЛИНА</p> <p>Мария Григорьевна</p> <p>ыарахан ыалдыан күн сириттэн букатыннаахтык барбытынан дьирин кутурбаммытын тиэрдэбит.</p> <p>Биригэ үөрэммитэриң, учууталларың Анастасия Ивановна, Евдокия Ивановна</p>	<p>«Хатынчаана» оҕону сайыннарар кини ытыктыыр ветераныгар Алексеева Татьяна Софроноваҕа тапталлаах оҕото</p> <p>АЛЕКСЕЕВ</p> <p>Дмитрий Васильевич</p> <p>ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан дьирин кутурбаммытын тиэрдэбит.</p> <p>Детсад коллектива</p>

«Энсиэли» хаһыат РИС талылына, таңгылына уонна бэчээттир сыһаар бэчээттэннэ. **Адырыһа:** Нам сэл. Заложная уул. N4 Формата А3. Кээмэйэ 2,0 бэчээт. лис **Көнүл сыананан атылланар Индекс — Р005.** Тираһа — 1114 Бэчээккэ илии баттаньытын графига — 12.00 ч. 25.08.2016 с. Бэчээккэ илии баттанна — 11:20 ч. 25.08.2016 с.